

MÓDSZERTANI FÜZETEK

Az adatgyűjtés módszertana

Készítette: Sasvári Rudolf
az Ulysses Team Kft. ct. ügyvezetője
(kézirat)

2010. november 25.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
A jogi lektor előszava	3
Néhány szó a magánnyomozásról	5
Az adatgyűjtés a magánnyomozás szemszögéből	6
Az adatgyűjtés módszertana	11
A nyílt és az operatív meghallgatás	13
A környezettanulmány és az operatív figyelés	19
A magánnyomozói (összefoglaló) jelentés tartalmi és formai követelményei	24
Egy szokványos vagyonkimentés története (esettanulmány):	27
IRODALOMJEGYZÉK	39

A jogi lektor előszava

A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara Budapesti Területi Szervezete fontos döntést hozott, amikor elhatározta a magánnyomozói *Módszertani füzetek* kiadványsorozat mentorálását. A szerkesztők és a szerzői közösség egyetért abban, hogy e füzetek – a 2008-ban megjelent *Magánnyomozók kézikönyve* című kamarai kiadvány szellemi folytatásaként – fontos szerepet tölthetnek be a magán-detektív szolgáltatások megfelelő pozicionálásában és fejlesztésében egyaránt. Akkor lehetünk elégedettek, ha olyan ismeretek válnak közkinccsé a sorozat minden darabjának megjelenésével, amelyek zsinórmértékként szolgálnak a szakma és – reményeink szerint – a megbízók számára. Bonyolítja e cél elérését, hogy ma még nem mondható teljes mértékben kiforrottnak a jogi háttér, de még a „privátkopó” metodika sem. Ez persze nem túl nagy baj, hiszen a fejlődés záloga a változás igénye. Ugyanakkor nem nélkülözhetők azok a sarokpontok sem, amelyek igazodási alapként szolgálnak, és amelyek csak igen ritkán, és igen nyomós okból változnak, változhatnak. Ilyen sarokpont lehet a szakszerűség és a törvényesség összhangjának követelménye. A jelen füzet a magánnyomozói szolgáltatások egyik legelismerőbb gyakorlati művelőjének tudását, tapasztalatait osztja meg a pályatársakkal, és minden „civil” érdeklődővel. A szerző apait-anyait beleadott, nem tekintette tudásmonopóliumnak mindazt, amit több évtized verejtékes tapasztalatai révén elsajátított. Tiszteletet érdemlő nyíltsággal osztja meg az olvasókkal sokéves rutinjának, szakmai tudásának legjavát. Bátran és jó szívvvel ajánlhatók tehát a 21. század magyar magánnyomozóinak mindazok a praktikus megoldások, amelyekről ebben a kiadványban szó esik. S hogy jogi lektorként mégis szót kértem, annak nagyon izgalmas, ugyanakkor fontos oka van. Nevezetesen, hogy vitánk alakult ki a szerzővel néhány metodikai szempontból teljesen profi megoldás jogi kockázatait illetően. Félreértés ne essék, nem arról van szó, hogy a jelen füzet bármely módszertani megoldása önmagában jogsértő lenne! Potenciális veszélyt láttam azonban abban, hogy kellő körültekintés nélkül történő alkalmazásuk esetén nem zárható ki jogsértővé válásuk. Emiatt az érintett bekezdések kiegészítését, az esetleges jogi csapdákra való figyelemfelhívást javasoltam a szerzőnek. Ő viszont módosítási kezdeményezéseimet túlzott jogászkodásnak ítélte, és a szakmai megalapozottság megkérdőjelezhetetlen prioritására, valamint az ügyfelek jogos(!) érdekei érvényesítésének fontosságára irányította rá a figyelmemet. Fordulatos szellemi birkózás alakult ki közöttünk, amely hozzásegített mindkettőnket ahhoz, hogy jobban lelássunk a hazai magánnyomozási tevékenységet nyomasztó ellentmondások mélyrétegeibe. Felismertük, hogy a polémiánk nem a személyes nézeteink különbözőségéből eredt, hanem a magyarországi magán-detektív tevékenység egészét átható gyakorlati kérdésre, a metodikai szempontból kifogástalan megoldások és a merev jogi szabályozás ellentmondásaira vezethető vissza. A vitában végül sikerült kompromisszumra jutnunk, bár ez sajnos nem jelenti azt, hogy minden kérdésre találtunk is megnyugtató választ. Ez azonban nem rajtunk múlt, hanem egy rajtunk kívül álló körülménynek, a gyakran változó és barátságtalan jogi környezetnek tudható be. Az alábbiakban bemutatom azt a két legfontosabb jogi természetű problémát, amelyeket minden magánnyomozó felelősségteljes figyelmébe ajánlok!

Az egyik gondot a törvényi szabályozás radikálisan felgyorsult, gyakori változása jelenti. E téren a jogi lektor „csupán” a legfrissebb jogállapot folyamatos figyelemmel kísérésére hívja fel a figyelmet. Ajánlott, hogy mindenki, aki magánnyomozásra adja a fejét, de az is, aki ilyen megbízást akar adni, a feladat specifikálása során nézzen utána, nem változtak-e a vonatkozó törvények azóta, hogy legutóbb tájékozódott felőlük. Személyes tapasztalatom alapján javaslom ezt akkor is, ha valaki éppen

tegnap nézett a Jogtárra! Így elkerülhetővé válik, hogy olyan csapdába essen megbízó és megbízott, amely mindkettőjük számára kínos meglepetésekkel szolgálhat, rosszabb esetben jogi-anyagi konzekvenciákkal járhat. Nem kivétel a füzetek tartalma sem, amely a szerzők legpontosabb munkája ellenére sem (lesz) képes a jogi időtállóságra. Célszerű ezért minden jogi utalást kontrollálni, mielőtt hivatkoznánk, vagy intézkedést alapoznánk rá. Jó hír, hogy léteznek olyan szoftverek, amelyek alkalmasak a felhasználó által meghatározott jogszabályok módosításainak automatikus figyelésére.

A joganyag változásának folyamatos nyomon követése tehát nagyon fontos tennivaló, de kellő figyelem tanúsítása esetén nem ró túlságosan bonyolult feladatot a magánnyomozóra. A munkát hátráltató, vagy egyenesen lehetetlenítő hatályos törvényi szabályozás azonban annál inkább. Elsősorban az adatvédelem kérdését érintő magánnyomozói eljárások okoznak gyakori fejtörést a detektívnek, ha egyszerre akar sikeres és jogkövető lenni. És melyik magánnyomozót nem ez a törekvés vezérli?! A magyar adatvédelmi törvény azonban olyannyira szigorú, hogy gyakorlatilag szinte lehetetlen valamelyik előírásának a megsértése nélkül eredményes magánnyomozást folytatni. Nem véletlen hát, hogy a jelen előszó megírására inspiráló polémia középpontjában az a jogi aggály állt, hogy a füzetben ismertetett, szakmai szempontból megkérdőjelezhetetlenül professzionális eljárások némelyike kapcsán szükségesszerű adatkezelést esetenként a törvény drákói szigort mutató előírásainak egyike-másika megkérdőjelezheti. Hosszasan beszélgettünk a szerzővel arról, vajon mi módon lehetne kiutat mutatni az olvasóknak ebből a csapdahelyzetből. Végül is olyan szisztémát, amely minden esetre és minden helyzetre sablonként alkalmazható lenne, nem sikerült kiókumlálnunk. Maradt hát egy olyan esszenciális figyelemfelhívó előszó írásának lehetősége, amelynek középpontjában az óvatosságra és felelősségre intés áll. Egyfelől annak aláhúzása, hogy többnyire találhatók egyedi, a szakszerűség és a törvényesség követelményének egyaránt megfelelő megoldások, jöllehet sok fejtörést okozhat ezek megtalálása. Másfelől annak hangsúlyozása, hogy a felelősségteljesen színes gondolkodás, és a jó értelemben vett kreativitás nélkülözhetetlen a magánnyomozói munkában. Ennek kapcsán megjegyzendő, hogy az úgynevezett jogi kiskapu kihasználása nem törvénytörő, de az ilyen joghézagok gyakran penge vékonyak, és a megtalálásuk sem tartozik a legkönnyebb feladatok közé. Bízom benne, hogy az olvasó pontosan érti a törvényesség és a szakszerűség fent jellemzett ambivalens viszonyát. A magánnyomozói munka olykor a jogszabályok útvesztőjén keresztül vezet el a sikerhez, és ebben a labirintusban könnyű eltévedni. Nagyfokú hozzáértést, jogismeretet, és mindenekfelett felelősségérzetet követel minden érintettől, hogy a szakmai sikert ne árnyékolja be az esetleges jogi kudarc. A magán-detektív gyakran kerül emiatt nehéz döntési helyzetbe. Ráadásul nemcsak a saját sikere, hanem ügyfelének érdekérvényesítése is a tét. Kívánom e nagyszerű füzet minden olvasójának, hogy mindig jó döntést hozzon.

Budapest, 2010. december

dr. Szövényi György

Néhány szó a magánnyomozásról

Mielőtt rátérnék e módszertani füzet címében meghatározott szakmai ismeretanyag részletes taglalására, szükségesnek látom a magánnyomozás jelentésének fogalmi tisztázását. A rendőrhatalósági engedélyhez és OKJ-s¹ szakképesítés megszerzéséhez kötött magánnyomozó tevékenység pontos meghatározását, definiálását ugyanis a jelenleg hatályos személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény, sőt az azt megelőző 1998. évi IV. törvény és annak végrehajtására megalkotott 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet is elmulasztotta. Először csupán az egyes szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 16/2003.(IV.18.) BM rendelet 18. számú melléklete – amely a magánnyomozó szakmai és vizsgakövetelményeit határozta meg a munkaterület rövid, jellemző leírásával – adott némi definíciót e tevékenységről. E szerint: *„A magánnyomozó a megbízási szerződése alapján, a megbízóját megillető jogok keretein belül figyelő, kutató, felderítő, dokumentáló munkájával, elemző, értékelő, informáló, javaslattevő tevékenységével és személyes közreműködésével segíti megbízója jogainak, jogszerű érdekeinek érvényesítését és kötelezettségei teljesítését.”*

A jogszabály a szakképesítés szakmai követelményeinél pedig ezt írta: *„A magánnyomozói tevékenység nagyfokú önfegyelmet, széleskörű elméleti felkészültséget, jó kifejező- és kapcsolattartói készséget, valamint fejlett problémamegoldó képességet igényel. [...] A [magánnyomozó] foglalkozás gyakorlásához képessé kell válni ezen [jogi, kriminalisztikai és pszichológiai] ismeretek alkalmazására az alábbi feladatok végrehajtásában:*

- *adatok, tények és információk felkutatása, gyűjtése;*
- *személyek, események megfigyelése, dokumentálása;*
- *megtörtént események körülményeinek felderítése, és ezekre vonatkozó dokumentumok beszerzése;*
- *nyilvántartások adatainak megtekintése, azokból igazolás, másolat kérése, kivonat készítése;*
- *a megismert adatok, tények és információk értékelése, elemzése és azok alapján informáló, tanácsadó, javaslattevő tevékenység; végül*
- *személyes közreműködés a megbízó jogainak, jogszerű érdekeinek érvényesítésében, teljesítésében.”*

A 16/2003.(IV.18.) BM rendelet 18. számú melléklete² mindezen túl részletesen felsorolta, hogy a magánnyomozónak milyen alkotmányjogi, polgári jogi, büntetőjogi, büntetőeljárás-jogi, közigazgatási jogi, szabálysértési jogi, kriminalisztikai, pszichológiai elveket, illetve ismereteket kell elsajátítania, és belőlük vizsgát tennie. Ezek valóban igen hasznos és szükséges ismeretek, „csak” éppen az alapvető nyomozás-elméleti, valamint a gyakorlatban alkalmazandó nyomozási szakismeretekre, adatgyűjtési módszerekre nem tud felkészülni a felsorolt ismeretanyag megtanulásával a szakképesítés megszerzésére jelentkező. Sajnos mesterségünk oktatásában túlteng a jogdogmatikai elmélet. A Szakmai Kamara éppen ezt az űrt kívánja betölteni a *Módszertani füzetek* kiadásával.

¹ Országos Képzési Jegyzék szerinti.

² A 15/2008.(VII. 28.) IRM rendelet hatályon kívül helyezte, és helyébe e rendelet 2. számú mellékletének 9. főcímében – a Magánnyomozó szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeiben – felsoroltak léptek.

Figyelembe véve a fenti jogszabályt, az alábbiakban definiálnám a magánnyomozást, annak fogalmát közelítve a gyakorlathoz. A *magánnyomozás* polgári jogviszony keretében végzett (civil) szolgáltatás, tehát olyan adatgyűjtési formákat és műveleteket jelent, melyeket az erre specializálódott egyéni vállalkozók személyesen, a gazdasági társaságok pedig cégszerűen, de a fő- vagy mellékállású magánnyomozóik személyes felelősségével, törvényi felhatalmazás, illetve rendőrhatalósági engedély (igazolvány) birtokában végeznek, a megbízók jogos – általában gazdasági-üzleti, ritkábban magántermészetű, családi – érdekérvényesítése céljából, megbízási szerződés keretei között. A megbízók igényei alapján e szolgáltatások persze különfélék lehetnek, leggyakrabban:

- céginformációk beszerzésére, cégtörténetek megírására, céghálózatok feltérképezésére;
- jogszerű adósságkezelések előkészítésére, (esetleg lefolytatására is);
- üzleti partnerek megbízhatóságának, gazdasági társaságok és más szervezetek vezető tisztviselőinek, illetve alkalmazottainak biztonsági ellenőrzésére;
- eltűnt vagy ismeretlen helyen tartózkodó, illetve bujkáló személyek felkutatására;
- polgári és büntetőügyekben tanúk felkutatására és meghallgatásuk végrehajtására, illetve más kiegészítő bizonyítékok beszerzésére;
- egyéb információk, adatok, dokumentumok gyűjtésére, feldolgozására és értékelésére irányulnak.

Tehát a megbízók jellemzően valamiféle adatgyűjtéssel bízzák meg a magánnyomozót.

Az adatgyűjtés a magánnyomozás szemszögéből

Az adatgyűjtés a nyomozásnak, mint verziókkal végzett intellektuális munkának a harmadik fázisához, vagyis a verziók ellenőrzéséhez tartozó munkafolyamata. A *bűnügyi nyomozástan*, a kriminalisztika szemszögéből ugyanis az adatgyűjtés és annak krimináltaktikai módszerei a nyomozási folyamatnak csupán az egyik önálló egységét, nyomozási cselekményét jelenti, akárcsak a többi nyomozási cselekményfajta. Ehelyütt persze tisztáznunk kell a verzió nyomozástani fogalmát is: *A verzió a jelenségek, események, történések, folyamatok egészét vagy annak valamely részét megmagyarázó feltételes logikai ítélet, a nyomozás tervezésével szoros kölcsönhatásban álló taktikai eszköz, amelynek segítségével meghatározható a vizsgált ügy és a bizonyítás tárgya, valamint az azt alátámasztó tények és bizonyítékforrások köre.*

A magánnyomozás szempontjából viszont az adatgyűjtés ennél sokkal többet jelent, nem csupán egyetlen nyomozási cselekményfajta, hanem az összes ún. *kvázi nyomozási cselekményt*,³ ami az adatgyűjtés keretében végezhető el. Ezt a jelenleg hatályban lévő, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 34. § a) pontja – a magánnyomozóra vonatkozó szabályok között – rendkívül egyszerűen fogalmazza meg, melynek lényege a következő: *A magánnyomozó a megbízója jogosultságának és felhatalmazásának keretében, a megbízási szerződés teljesítése érdekében adatot gyűjthet, felvilágosítást kérhet, hivatalos iratokba, közhitelű nyilvántartásokba betekinthez, illetve készíthet azokról kivonatot, másolatot.* A törvény szövegének persze nem az egyszerű

³ Nem a büntetőeljárás jog szerint szabályozott nyomozási cselekmény.

és szűkszavú megfogalmazásában van a jelentősége, hanem a magánnyomozói tevékenység engedélyezésében.

A magánnyomozással foglalkozó egyéni vállalkozó vagy gazdasági társaság a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény értelmében tulajdonképpen egyfajta *adatkezelőnek* minősül, vagyis olyan természetes vagy jogi személynek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetnek, aki, vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, illetőleg a végrehajtással adatfeldolgozót is megbízhat. Az adatkezelés – az alkalmazott eljárástól függetlenül – a személyes adatok gyűjtését, tárolását, feldolgozását és hasznosítását (ideértve továbbítását is), valamint annak törlését, megsemmisítését jelenti. A citált törvény szerint – a személyes adatok védelme érdekében – személyes adat akkor kezelhető az érintett hozzájárulása nélkül, ha azt törvény megengedi, márpedig a 2005. évi CXXXIII. törvény magánnyomozóra vonatkozó szabályai erről szólnak. Amennyiben tehát a magánnyomozó adatkezelő, úgy vonatkozik rá az adatkezelés célhoz kötöttsége, vagyis személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, s az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Továbbá kizárólag olyan személyes adat kezelhető a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen és ennek elérésére alkalmas.

Az *adatok minősége* vonatkozásában az adatvédelmi törvény szerint a kezelt személyes adatoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek:

- kezelésük tisztességes és törvényes legyen;
- pontosak, teljesek, és ha szükséges időszerek legyenek;
- az adatok tárolásának módja alkalmas legyen arra, hogy az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani.

A fenti garanciális követelményeket szolgálják a magánnyomozói tevékenység ellátásának szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 23. § (2) bekezdésében előírtak is, miszerint a magánnyomozó a szerződés teljesítése során tudomására jutott és rögzített személyes adatokat:

- a) a szerződés szerinti felhasználási cél teljesülésekor azonnal,
- b) ha az adat a szerződésben foglaltak teljesítéséhez már nem szükséges vagy arra alkalmatlan, haladéktalanul, de
- c) legkésőbb a szerződés megszűnésekor köteles megsemmisíteni.

Megfelelő törvényi védelmet jelent továbbá az esetleges jogsértő magánnyomozói adatgyűjtéssel szemben a Büntető Törvénykönyvnek a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények körében: a magántitok megsértése, a jogosulatlan adatkezelés, a különleges személyes adatokkal visszaélés, a levéltitok megsértése és a magántitok jogosulatlan megsértése törvényi tényállásokban szankcionált szakszai is.

Az adatgyűjtésre vonatkozó, illetve azzal összefüggésben álló jogszabályok rövid ismertetését követően most már rátérhetünk a magánnyomozó által végzett adatgyűjtés meghatározására. Előtte azonban mindenképpen hasznos megfogalmazni, hogy mit is értünk az információ és az azzal szoros kapcsolatban lévő adat fogalma alatt. *Információ minden olyan tény, személyes tapasztalat, közlés, hír, esetleg híresztelés, amely számunkra új, és valamilyen szempontból jelentőséggel, fontossággal bír, vagyis valamilyen okból releváns, az adat pedig az információ megjelenési formája, amely leggyakrabban papíralapú vagy elektronikus adathordozón jelenik meg.* A magánnyomozás szempontjából az információ inkább szóbeliséget, az adat pedig írás-

beliséget takar. A nyomozás szempontjából nem mindegy, hogy hagyományos, papíralapú vagy elektronikus adathordozón tárolt adatot kell-e megszerezni, vagy csupán az adat információtartalmához szükséges hozzájutni tanúkutatás, illetve meghallgatás lefolytatásával.

Az információ és az adat fenti definiálását követően rátérhetünk az adatgyűjtés, valamint annak célja, illetve tárgya meghatározására is: *Az adatgyűjtés a magánnyomozónak megbízás alapján végzett tevszerű, de legalábbis átgondolt szelektív hírszerző, kutató-elemző tevékenysége, amelyet minden esetben dokumentál. Az adatgyűjtés célja és tárgya egybeesik, a megbízó hírigényének kielégítését, jogos (általában gazdasági) érdekérvényesítésének elősegítését jelenti.*

Az adatgyűjtés leírt fogalma – mint a definíciók általában – további magyarázatra, bővebb kifejtésre szorul, kezdjük mindjárt a megbízás alapján végzett tevékenység meghatározásának részletes kifejtésével. A *megbízás*, mint minden polgári jogviszony jogalanyok, azaz emberek, illetőleg ember alkotta szervezetek közötti társadalmi viszony, amelynek közvetlen és közvetett tárgya, valamint tartalma van, tulajdonképpen szerződéses jogviszony. A *szerződés* két vagy több fél valamilyen joghatás kiváltását célzó és arra alkalmas egybehangzó akaratnyilatkozata. A szerződéses jogviszony közvetlen tárgya az a magatartás, amelyet a feleknek megállapodásuk alapján egymással szemben tanúsítaniuk kell, a jogviszony közvetett tárgya pedig az a dolog, amire a felek magatartása irányul. A jogviszony tartalma a feleket a szerződés alapján megillető, illetve terhelő jogok és kötelezettségek együttese, amelyet a felek a szerződés során – kevés kivétellel – szabadon, de akarategységben határoznak meg.

Itt érdemes és a továbbiakra nézve hasznos rövid kitérőt tennünk a szerződési szabadsággal kapcsolatban. A *szerződési szabadság* azt jelenti, hogy főszabály szerint a felek mindegyike szabadon dönthet, hogy

- köt-e bizonyos szerződést (ez a szerződés megkötésének szabadsága),
- kivel köt szerződést (a partnerválasztás szabadsága),
- milyen típusú szerződést köt (a típuszabadság joga), továbbá
- milyen jogokat, illetve kötelezettségeket határoznak meg a szerződésben (ez pedig a tartalom megválasztásának szabadsága).

Ezen utóbbit, vagyis a szerződés tartalmát illetően – a magánnyomozás szempontjából is – a legfontosabb törvényi korlátozás a jogszabályba ütköző szerződési elemek alkalmazásának tilalma. Az ún. parancsoló és a kötelező erejű jogi normáktól nem szabad eltérni, mert ha az eltérés folytán a jogsértés beáll, annak polgári jogi hátrányos jogkövetkezménye a szerződés érvénytelensége.

A polgári jogi szerződéses jogviszonyról általánosságban leírtakat követően, az alábbiakban térjünk rá a *megbízási szerződés* sajátosságaira. Egy szerződéstípus speciális vonásai azoktól a kötelezettségvállalásoktól függenek, amelyek az alapjogviszony gazdasági lényegét közvetlenül kifejezik. A megbízási szerződésben megjelölt kötelezettségvállalás, a szerződés fennállása során a megbízó utasításai szerinti cél elérésére irányuló tevékenység, ahol a cél kifejezetten a megbízó érdekeit szolgálja. Alapvető jellemzője a megbízási szerződésnek, hogy a megbízott csakis tevékenységre kötelezi el magát és többre nem, azaz a megbízás sajátossága az *eredménykötelezettség hiánya*. Sajátos vonás továbbá a megbízás *bizalmi természete*. Megjegyezzük, hogy ezt fejezi ki a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény 22. § (1) bekezdése is, miszerint a magánnyomozót *foglalkozási, hivatásbeli titoktartási kötelezettség* terheli minden olyan tény, adatot illetően, amelyről a megbízás teljesítése során szerzett tudomást. A bizalmi elvből fakad továbbá, hogy a megbízott személyesen tevékenykedjen a megbízó érdekében, melyet a hivatkozott törvény 6. § (1) bekezdése úgy fogalmaz meg, hogy a magánnyomozói tevékenység személyre szóló,

a rendőrség által kiadott igazolvány birtokában végezhető. A megbízási jogviszony további sajátossága, hogy a megbízó-megbízott viszonylatában a megbízotti oldalon *szakképzett személy* áll, a megbízó pedig legtöbbször laikus az adott ügy ellátását illetően. A Polgári Törvénykönyv a megbízási szerződés megkötésére vonatkozóan külön alaki előírást nem tartalmaz, így a szerződés akár szóban, akár írásban, ritkábban pedig ráutaló magatartással is létrejöhet. Az ilyen szerződésekben a feleknek azonban meg kell határozni a megbízott által kifejtendő magatartást, annak célját, a teljesítési határidőt, valamint az ügyintézésért járó díjazás mértékét.

A magánnyomozói tevékenység ellátásának szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 14. és 15. §-ai azonban még további kötelezettségeket állapítanak meg e jogviszonyt illetően. A magánnyomozói tevékenység szolgáltatására irányuló szerződést ugyanis írásba szükséges foglalni. A szerződésnek célszerű tartalmaznia a megbízó tájékoztatását, hogy nevét és lakcímét az egyéni, vagy társas vállalkozó megbízottja – törvényben előírt kötelezettségként – nyilvántartja. Ezen túlmenően az egyéni, vagy társas vállalkozó magánnyomozónak a szerződésekről egy, a *rendőrség által hitelesített naplóban* nyilvántartást kell vezetnie, és a naplót az utolsó bejegyzés napjától számított öt évig megőriznie. E naplóban fel kell tüntetni: a megbízó nevét, lakcímét, székhelyét, vagy annak hiányában telephelyét, a szerződés megkötésének és teljesítésének, illetve megszűnésének időpontját. A naplóban – vagy más alkalmas módon – nyilvántartást kell vezetni a megbízási szerződést ténylegesen teljesítő személyről vagy személyekről is. A naplóban, illetve az ahhoz kapcsolódó egyéb nyilvántartásban kiegészítés, javítás csak úgy végezhető, hogy az eredetileg rögzített szöveg olvasható maradjon. A magánnyomozó köteles továbbá biztosítani, hogy a rendőrség és a jogszabály által erre feljogosított hatóság a naplót megtekinthesse.

Magyarázatra szorul az adatgyűjtés definíciójában a magánnyomozó *szelektív hírszerző, kutató-elemző tevékenysége* és annak *dokumentálása* is. A hírszerző vagy információgyűjtő tevékenység szelektivitása azt jelenti, hogy a nyomozó a megbízás teljesítése során csak olyan adatokat gyűjt, amelyek az ügy szempontjából relevánsak, így annak alakulását előbbre vihetik. A relevanciavizsgálat egyébként a verziókkal végzett munka utolsó fázisa, azaz az ellenőrzéssel megállapított tényeknek, a nyomozás eredményének a kiértékelése. A magánnyomozó kutató-elemző tevékenysége szorosan összefügg az adatgyűjtés dokumentálásával. Az adatgyűjtés dokumentálása nemcsak azt jelenti, hogy az adatgyűjtés végrehajtása során a magánnyomozó videó- vagy fényképfelvételeket készít, illetve okirati bizonyítékokat szerez be, hanem a megbízó részére írásos tájékoztatót, jelentést állít össze. Erre a magánnyomozót a Ptk. 477. § (1) bekezdése is kötelezi, amikor előírja, hogy a megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és az ügy állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni. Bár a Polgári Törvénykönyv a tájékoztatás módjára nézve nem határoz meg semmilyen formai követelményt, a magánnyomozónak azonban minden esetben célszerű jelentést vagy írásos tájékoztatót készíteni az ügy állásáról, illetve annak befejezését követően az egész ügyre vonatkozóan összefoglaló jelentést is írni. (A magánnyomozói összefoglaló jelentés tartalmi és formai követelményeivel e Módszertani füzetünk végén foglalkozunk részletesebben.) Az ügy alakulásának, menetének írásos jelentéssel történő dokumentálása nemcsak a szóbeli információk elveszésének megakadályozása, hanem az esetleges későbbi jogviták elkerülése miatt is nélkülözhetetlen. A megbízási jogviszony ugyan nem ír elő eredménykötelezettséget, azaz a magánnyomozó megbízási díj igénye akkor is alapos, ha az eljárása nem vezetett eredményre, de a tevékenység gondos és szakszerű kifejtése megtörtént. Ám a Ptk. 478. § (2) bekezdése szerint a megbízó a díjat csökkentheti, illetőleg kifizetését megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az eredmény részben vagy egészben olyan okból maradt el, amelyért a megbízott felelős. A megbízott magán-detektív vizsont a gondos ügyvitelét elsősorban a szakszerűen megfogalmazott, a valóságnak

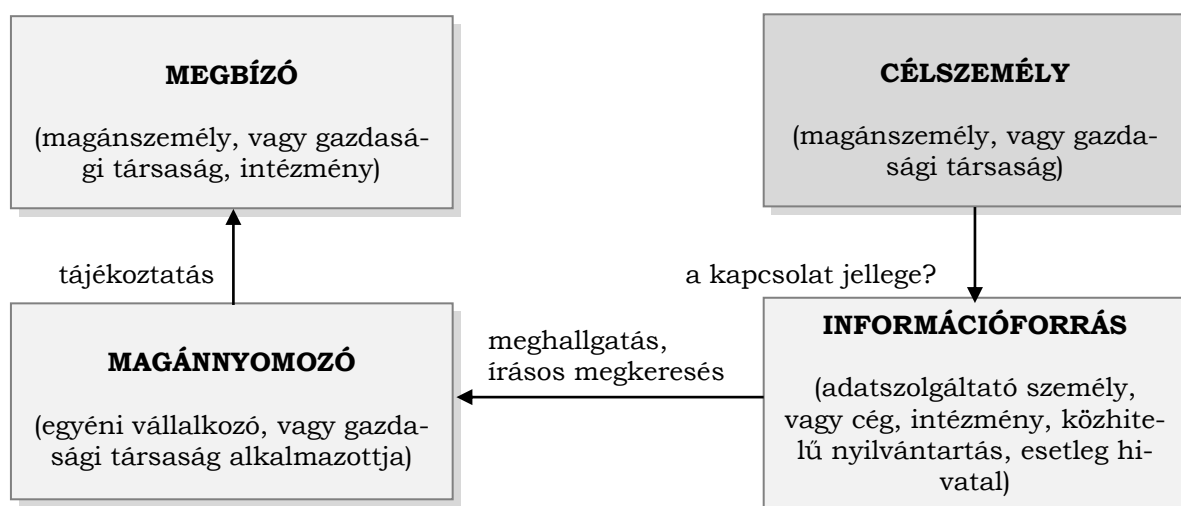
megfelelő, pontos és teljes, valamint az ügyre tartozó adatokat tartalmazó jelentés elkészítésével tudja bizonyítani.

Az adatgyűjtés meghatározása és kifejtése után a továbbiakban az *adatgyűjtés alanya*it ismertetjük. Az adatgyűjtésnek alapvetően négy alanya van:

- a megbízó,
- az ügy vizsgálatával, intézésével megbízott magánnyomozó,
- a célszemély, és
- az információforrás vagy informátor.

A magánnyomozási ügyek megbízói oldalán, mint említettük, az adott ügy ellátását illetően általában laikus magánszemély vagy gazdasági társaság, esetleg intézmény áll, a megbízotti oldalon pedig szakember, a magánnyomozó, aki tevékenységét vagy egyéni vállalkozóként, vagy valamely gazdasági társaság alkalmazottjaként látja el. Miután a magánnyomozói tevékenység személyre szóló, ezért a magánnyomozással foglalkozó gazdasági társaságok által elvállalt megbízásoknál a cégnek – a vonatkozó törvény szerint – nyilvántartást kell vezetnie a szerződést ténylegesen teljesítő személyről vagy személyekről. Ezen túlmenően a Polgári Törvénykönyv is szoros (személyes) kapcsolatot tételez fel a megbízó és a megbízott között, amikor a 474. §-ban megfogalmazza, hogy a megbízott nemcsak a megbízási szerződés alapján köteles az ügyet ellátni, hanem a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően kell azt teljesítenie. A *célszemély* – aki lehet természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet is – az a személy, akire, vagy amelyre az adatgyűjtés irányul, illetve amellyel szemben a magánnyomozó végrehajtja a kvázi nyomozási cselekményeket és operációkat⁴ a megbízó jogos érdekeinek érvényesítése céljából. Az *információforrás* ugyancsak lehet természetes vagy jogi személy, szervezet, gazdasági társaság, intézmény, hivatal. Viszont *informátornak* nevezzük, ha az adatszolgáltató magánszemély.

Az adatgyűjtés alanyainak kapcsolatát, az információ áramlásának szempontjából, az alábbi ábrán szemléltetem:

az adatgyűjtésnél nincs jelen
 az adatgyűjtés jelen lévő alanyai
 az információ szigorú áramlási iránya ←

⁴ Összetett nyomozási műveletek, mint például a figyelés.

Az adatgyűjtés alanyainak kapcsolatát szimbolizáló ábrából az alábbi fontos következtetéseket vonhatjuk le.

A magánnyomozó által végrehajtott adatgyűjtésnél – kivéve az adatgyűjtés néhány módszerét, melyeket később ismertetek – általában a célszemély nincs jelen, hiszen ő az, akire nemcsak az adatgyűjtés, de az egész nyomozás irányul, ezért nyomozás-taktikai szempontból nem ajánlott, hogy a célszemély idejekorán (vagy egyáltalán) tudomást szerezzen az információgyűjtés tényéről. A magánnyomozó a megbízás teljesítése során elsősorban az információforrásokkal, illetve informátorokkal kerül közvetlen kontaktusba, miután felkutatta azokat, és kidolgozta az adatok, illetve információk megszerzésének legcélravezetőbb taktikai módszerét. Itt hangsúlyozni szükséges, hogy a konkrét adatgyűjtés végrehajtása előtt a magánnyomozónak vizsgálnia kell az informátor és a célszemély kapcsolatát is, hogy olyan módszert tudjon választani az adatszolgáltatóval történő kapcsolat felvételéhez, amely a későbbiekben nem vezet dekonspirációhoz, hiszen általában az informátor áll közvetlen kapcsolatban a célszeméllyel. Az adatgyűjtésnek – az informátor közbeiktatása miatt – leginkább *közvetett módszerei* vannak, a magánnyomozó a célszeméllyel csak akkor kerül közvetlen kapcsolatba, ha meghallgatása vagy megfigyelése válik szükségessé az ügyben, bár ez utóbbi *közvetlen módszernél* nincs kommunikációs kapcsolatuk. A megbízó és a magánnyomozó kapcsolatáról már a megbízási jogviszony kapcsán részletesen írtunk, a megbízó és a célszemély között pedig valamilyen, általában gazdasági-pénzügyi természetű viszony miatt vált szükségessé a magánnyomozás. Az adatgyűjtés alanyainak bemutatását követően, az adatgyűjtés szempontjából végezetül szükségesnek tartok néhány fontos alapelv megfogalmazását is. Ezek:

- az objektivitásra törekvés,
- az információk többoldalú, azaz több forrásból való ellenőrzése,
- a dokumentálás, és
- az elfogulatlanság elvei.

Az *objektivitásra törekvés* azt jelenti, hogy az adatgyűjtés mindig az *objektív igazság feltárását* célozza, hiszen ez mindenféle nyomozás alapkövetelménye, tehát az információk összegyűjtésétől el kell jutni a tényszerű adatok kiválogatásáig, valamint az ügy bizonyítékokkal történő alátámasztásáig. Az *információk többoldalú ellenőrzésének* fontosságát már fentebb, a verziók ellenőrzése kapcsán hangsúlyoztuk, a *dokumentálásról* pedig szintén írtunk már (és még egyszer visszatérünk rá az utolsó fejezetben), itt viszont alapelvként határozzuk meg mindkettőt. Az *elfogulatlanság* a magánnyomozót arra kötelezi, hogy egyrészt a megbízójának kizárólag a jogos és törvényes érdekei érvényesítését segítse elő, különösen a célszeméllyel szembeni intézkedések vonatkozásában, másrészt a megbízó hírigényének kielégítésére lefolytatott adatgyűjtés során kizárólag szakmai szempontok és ne egyéni érdekek vezéreljék. A Ptk. 476. § (1) bekezdésének megfogalmazása szerint, ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt arra figyelmeztetni. Az elfogulatlanság elve a leírtakból adódóan szoros kapcsolatban van az objektivitásra törekvés alapelvével is.

Az adatgyűjtés módszertana

Az adatgyűjtésnek, mint nyomozási cselekménynek a verziókkal végzett munka megfelelő fázisában való elhelyezését követően, valamint az információ, az adat, továbbá az adatgyűjtés fogalmának, céljának, tárgyának, alanyainak és alapelveinek

meghatározása, illetve részletes kifejtése után, ebben a részben az adatgyűjtés különféle módszereivel, taktikai fogásaival ismerkedhetünk meg.

Az adat- illetve információgyűjtésnek alapvetően három módszerét ismeri a kriminalisztikai és az alkalmazott kriminál-, illetve operatívpszichológiai szakirodalom: a nyílt, a leplezett, valamint a titkos adatgyűjtést. A magánnyomozó a munkája során, bizonyos jogi korlátozásokat figyelembe véve – amelyekre a megfelelő helyeken majd kitérek – gyakorlatilag mindhárom módszert alkalmazhatja, kivéve az ún. különleges titkosszolgálati eszközökkel történő adatgyűjtést, melyek ismertetését itt mellőzzük. Nézzük meg, hogy mit kell érteni e három alapvető módszer alatt, s egyben határoljuk is el egymástól azokat. *Nyílt adatgyűjtés*ről akkor beszélünk, ha a nyomozó eljárása során nem titkolja kilétét és az információgyűjtés célját sem. Ennél a módszernél tehát közömbös, hogy a célszemély esetleg tudomást szerez a nyomozás tényéről. Ezzel szemben a *leplezett adatgyűjtési* taktikát azért alkalmazzuk, hogy a célszemély előtt ne legyen világos eljárásunk igazi célja, vagy hogy ki, s kinek a megbízásából végzi az adatgyűjtést. Ebből adódóan a leplezett informálódásnak – amelyet a kriminalisztikai szakirodalom *puhatolás*nak is nevez – két taktikai módszere van. Az egyiknél a nyomozó a kilétét leplezi, vagyis megfelelő legenda alkalmazásával – másnak adva ki magát – érdeklődik a ténylegesen megszerzendő adatokról. A másik taktikai fogásnál meg az adatgyűjtés valóságos célját leplezi. Itt teljesen indifferens, hogy ki végzi az információszerzést, a lényeg, hogy – több témát felvetve – a nyomozó az ügy szempontjából releváns adatokat a külső szemlélő számára mellékesen kezelje, azaz színleljen közömbösséget irántuk. A leplezett adatgyűjtés azon taktikai módszerének alkalmazása során, amikor a magán-detektív az adatszolgáltatót vagy a célszemélyt a kilétét illetően megtéveszti, két dolgot nem tehet: hivatalos eljárást nem színlelhet, mert annak bizonyos esetekben büntetőjogi következményei lehetnek, továbbá a 2005. évi CXXXIII. törvény 16. § (2) bekezdés második fordulata alapján hatósági jellegre utaló, megtévesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rangjelzést sem használhat.

A harmadik módszer, a *titkos adatgyűjtés* lényege, hogy a célszemély és az esetek többségében az adatszolgáltató sem szerezhet tudomást a megbízó, illetve a nyomozó kilétéről, ebből adódóan az információszerzés céljáról, sőt magáról az adatgyűjtés tényéről sem. Titkos adatgyűjtés alatt a *bizalmas környezettanulmányt* vagy életmódvizsgálatot, valamint a *titkos megfigyelést*, más terminus technicusszal az operatív figyelést értjük. A leplezett adatgyűjtés mindkét módszerének, valamint a titkos környezettanulmány elkészítésének közös taktikai eszköze az ún. *operatív meghallgatás*, amelyről nemsokára részletesen írok. Most azonban foglaljuk össze egy táblázatban az adatgyűjtés módszereit, mint a magánnyomozó teljes taktikai eszköztárát:

Nyílt	Leplezett	Titkos
a d a t g y ű j t é s		
nyílt meghallgatás	leplezett, operatív meghallgatás	környezettanulmány
nyílt vizuális felderítés	leplezett vizuális felderítés	operatív figyelés
hivatalok, intézmények, szervezetek, közhitelű nyilvántartások megkeresése	OPERÁCIÓK	

A továbbiakban vegyük sorra és vizsgáljuk meg egyenként a táblázatba foglalt adatgyűjtési módszereket.

A nyílt és az operatív meghallgatás

A verziók adatgyűjtéssel történő ellenőrzésének ismertetése során már hangsúlyoztuk, hogy a magánnyomozó nem folytathat kihallgatást, mivel arra csak a nyomozóhatóság tagjai, valamint az ügyészek és a bírák jogosultak. A magánnyomozó az adatgyűjtés keretében, különösen a célszemély vagy célszervezet megismerése érdekében, illetve a tanúkatatás során végez nyílt, illetőleg operatív meghallgatásokat, amelyeknél azonban megfelelően adaptálnia kell a kihallgatás krimináltaktikai szabályait és nem utolsósorban pszichológiai ismereteit is. A krimináltaktika a kriminalisztikai nyomfajták közül kifejezetten az ún. pszichikai visszatükröződésekkel, az *emléknyomokkal* foglalkozik, melyhez a megismerés pszichológiáját hívja segítségül. Az emberi emlékezés a múltbeli tapasztalatoknak, élményeknek, a különféle régebben látott tárgyakkal és jelenségeknek a tudatban való visszatükröződése. Az emlékezés az a megismerési folyamat, amelynek során a régebbi észlelések, percepciók mintegy megismétlődnek, reprodukálódnak anélkül, hogy azok a külső ingerek hatnának, amelyek eredetileg előidézték az érzékelést. Az emlékképek azért jönnek létre, mert az észlelés után az idegrendszerben szerkezeti változások maradnak vissza, tulajdonképpen ezeket hívjuk emléknyomoknak, más néven képzeteknek. Ezek a képzetek teszik lehetővé, hogy a múltbeli élményeink elraktározódjanak, majd az emlékezés során felelevenedjenek. A meghallgatás alkalmával a detektívnek pontosan ez utóbbi folyamatot kell beindítania kérdéseivel a meghallgatottban. Az emlékezés megkönnyítése érdekében a nyomozónak célszerű olyan kérdéseket feltennie, amelyekkel az ún. képzettársítást elősegíti, vagyis alkalmaznia kell a pszichológiában jól ismert *asszociáció törvényét*. E törvény szerint a hasonló vagy ellentétes, térben vagy időben egymáshoz kapcsolódó képzetek egymást nagy valószínűséggel felidéznek, tulajdonképpen az történik, hogy a különböző agykérgi területek között kapcsolat, azaz asszociáció jön létre. Ezt hívjuk más elnevezéssel képzettársításnak. A pszichológia az emlékképeket konkrét és absztrakt képzetekre bontja. Amíg a konkrét képzet egy meghatározott tárgy pontos képszerű felidézését jelenti a tárgy valóságos jelenléte nélkül, addig az absztrakt képzet ennél magasabb szintű, mert a visszaemlékezés során elvonatkoztat a lényegtelen elemektől, kiemeli és általánosítja a jelenségek képi megjelenítésében lévő közöset. Az absztrakt képzet tehát már a képszerű, vizuális gondolkodás legmagasabb szintje. A képzetek azonban nemcsak az emlékezésben, hanem a képzelet, a fantázia működésében is alapvető szerepet töltenek be, így a helytelen képzettársítások nem az emlékezési, hanem a képzeleti folyamatokat indítják be, amelyek tévútra vezethetik a nyomozót.

A krimináltaktika a ki- illetve meghallgatások szempontjából az embereket emlékeztípusuk alapján két nagy táborra osztja: az ún. *szóbeli-logikai* és a *képes vagy vizuális emlékeztípusú* személyekre. A szóbeli-logikai emlékeztípusú személyek elbeszélése általában részletes. A meghallgatásuk során precízen felidéznek, hogy korábban mit csináltak, mit beszéltek vagy gondoltak, és mit mondtak mások, ha azonban arról kérdezik őket, mit láttak – például mások cselekményeit, külsejét, személyleírását – a vallomások rövidek, részletekben szegények lesznek, a tárgyleírások alkalmával a tárgyak pontos megnevezésére, s nem pedig képszerű megjelenítésére törekednek. Az elmondottak viszont következetesek és rendszerint logikus felépítésűek. A későbbi vallomások bizonyos fokig megismétlik az első elbeszélést, különösen, ha nem sok idő telt el közöttük. Ezzel ellentétben a képes vagy vizuális emlékezésen alapuló vallomások az elbeszélések rendszertelensége, különösen időrendi következetlensége, az ismételt meghallgatások eredményeinek feltűnő változékonysága jellemzi, ahol a lényeg elvész a részletek között. A vizuális típusú emberek személy- és tárgyleírásai azonban hűen tükrözik a valóságot.

A nyomozónak figyelembe kell vennie a meghallgatás taktikai előkészítése és végrehajtása során az adatszolgáltató kulturális színvonalát, valamint intelligenciaszintjét is. Az intelligencia a környezethez való helyes alkalmazkodási, tulajdonképpen tanulási képességet, az absztrakciókkal és szimbólumokkal eredményesen operáló gondolkodásmódot jelenti. A szakirodalom az embereket különféle intelligenciatípusokba sorolja. Az ún. *praktikus intelligenciájú* emberek a különböző társadalmi és élethelyzetekben igen jól eligazodnak, jó tájékozódó-, alkalmazkodóképességgel rendelkeznek, annak ellenére, hogy kulturális színvonaluk esetleg alacsony. Az *absztrakt vagy verbális intelligenciatípusba* sorolható személyek jó beszéd- és fogalmazási készségűek, az összefüggések gyors felismerése, a lényeges vonások kiemelése jellemzi gondolkodásukat. Míg a fejlett *szociális intelligenciájú* individuumok a legkülönbözőbb közösségekbe is azonnal beilleszkednek, kapcsolatépítési képességük gyors. Az információforrásokkal való kapcsolatfelvétel módjának megtervezését és a meghallgatások taktikáját előre elgondoló nyomozónak nemcsak a pszichológiai megismerési folyamat – fentiekben taglalt – elemeit szükséges ismernie, hanem a személyiséglélektan főbb kérdéseivel is tisztában kell lennie. A szakmailag felkészült nyomozó tudja, hogy a pszichikumot, azaz a lelki jelenségek összességét – a megismerési folyamatokat, az érzelmeket és a cselekvést – a személyiség rendezi össze egyedspecifikusan, az egyénre jellemző módon. A személyiséget a szakirodalom különbözőféleképpen definiálja, az egyik ilyen definíció szerint: *a személyiség azoknak a pszichikai tényezőknek a dinamikus, de viszonylag tartós szerveződése, amelyek kezdetben utánpótlás, később tapasztalatszerzés, tanulás révén a környezet hatására alakulnak ki, és folyamatosan meghatározzák az egyed sajátos, csak rá jellemző viselkedését, alkalmazkodását, valamint gondolkodásmódját.*

Jó, ha a nyomozó ismeri a *személyiség freudi szerkezetét*, működési mechanizmusait, kialakulásának és fejlődésének hosszú útját, a szocializáció folyamatát, azonban a meghallgatás taktikájának szempontjából feltétlenül tisztában kell lennie a személyiség alaptípusaival és az alapvető személyiségjegyekkel. Az egyik – bizonyára legrégebbi – személyiségtipológia az embereket vérmérsékletük, temperamentumuk alapján osztja alaptípusokba. A vérmérséklet meghatározza a pszichés folyamatok erősségét, szilárdságának fokát, a pszichikus feszültséget, a lélektani folyamatok sebességét, tempóját és ritmusát. A temperamentum alapja az idegrendszer és az endokrin szervek (belső elválasztású mirigyek) kölcsönhatásának fiziológiai folyamata, tehát öröklött biológiai adottság. Ez a személyiségtipológia – amelyet *Hippokratész* (i.e. kb. 460-370) görög orvos munkássága nyomán *Galénosz* (i.sz. 129-199) szintén görög, római kori orvos alkotott meg – az embereket négy alaptípusba osztja:

- 1) A *szanguinikus* személyiséget vidám alaphangulat, optimizmus, jó alkalmazkodóképesség jellemzi. Érzelmait azonban gyorsan váltja, természete lobbanékony, felindulásra hajlamos.
- 2) A *kolerikus* egyént fokozott érzékenység és érvényesülési vágy jellemzi, célja elérése érdekében esetenként önző, elégedetlen. Egyébként általában komoly és kiegyensúlyozott.
- 3) A *melankolikus* hangulata komor és nyugodt, zárkózott alaptermészetű, szomorúságra hajlamos, gyors alkalmazkodásra képtelen, a külvilág ingereire nehezen reagál, érzelmei azonban mélyek és tartósak.
- 4) A *flegmatikus* típusú személyiséget a túlzottan kiegyensúlyozott alaphangulat jellemzi. Reakciókészsége és pszichés működései általában lelassultak.

Az ún. konstitucionális antropológiai irányzat jeles képviselője, *E. Kretschmer* (1888-1964) német pszichiáter az elmebetegek megfigyeléséből, vérmérsékleti és

testalkati adataik statisztikai feldolgozásával alkotta meg típusát, mely szerint az embereket három nagy csoportba sorolta:

- 1) A *ciklotim-piknikus* csoportot közepesen megnőtt, lekerekített testi felépítésű, hízásra hajlamos egyének alkotják, továbbá jellemzi őket a vastag, rövid nyak, a lágy vonásokat tartalmazó széles arc, a vastag, széles, húsos orr, s a szépen fejlett, boltozatos homlok. Lelki életüket a derűs humorérzék és esetenként a lehangoltság jellemzi, kedélyesek, megértők és nyíltak. Kapcsolatkialakításukban aktívak, munkájukban energikusak, de nem kitartóak. Gondolkodásuk szemléletes, képszerű, praktikus, mélyreható, ennek ellenére a rendszeres elméleti munka nem erősségük.
- 2) A *skizotim-leptosom* típusú emberek magasra nőtt, nyúlánk felépítésű, vékony vállú, lapos, keskeny mellkasú egyedek. Arcuk ovális, orruk hosszú, álluk rövid. Lelkileg rendkívül érzékeny és hideg típus. Kapcsolataikban befelé fordulóak, nem kezdeményezők, ritkán és csak az általuk ismert társaságba illeszkednek be jól. A valóságtól könnyen elrugaszkodnak, egoisták és uralkodni vágyók. Gondolkodási funkcióik jók, munkájukat erős kitartás jellemzi, de kompromisszumokra képtelenek.
- 3) Az *epileptoid-atletikus* típusok közepes vagy magas természetűek, testi felépítésük kisportolt, a csont- és izomrendszerük igen fejlett. További jellemzőjük a széles váll, az előredomborodó mellkas, amely derék felé elvékonyodik. Lelki életük kiegyensúlyozott, a közösségekben általában nem kezdeményezők, nincs bennük lendület. Fantáziájuk szegényes, de szellemi tevékenységüket a szoliditás és megbízhatóság jellemzi.

A mélylélektani iskola egyik képviselője C. G. Jung (1875-1961) az embereket már csak két csoportba osztotta, a személyiséget pszichés erőközpontnak fogta fel, amely az erőket vagy kifelé a külvilágra, vagy befelé az én-re irányítja. Ennek megfelelően alakította ki az ún. *extrovertált*, azaz kifelé forduló, illetve az *introvertált*, befelé forduló személyiségtípust. Amíg az előzőt a vidámság, tetterő, szereplési vágy, a gyors reagálókészség, a szeszélyesség és a felszínes szenvedélyek jellemzik, addig az utóbbit a megfontoltság, töprengés, bizonytalanság és a szorongásra való hajlam alapján lehet felismerni.

A fentiekén kívül természetesen más személyiségtípológiák is vannak, azonban témánk jobb megértéséhez csak a legismertebbeket emeltem ki. Az életben persze ritkán találkozunk tiszta személyiségtípusokkal, az emberek túlnyomó része a különböző típusok elemeit vegyíti magában. A nyomozó a magatartását a meghallgatások során a meghallgatottak személyiségtípusának megfelelően alakítja ki. Például a rendkívül impulzív, szangvinikus temperamentumú, agresszív, támadó, fenyegető hangvételt vagy magatartást tanúsító, lobbanékony személlyel szemben a kimért, nyugodt, inkább hideg stílus, semmint a barátságos hanghordozás célszerű. A nyomozónak igen nagy önfegyelmet kell gyakorolnia, hogy az ilyen ember hangoskodását ne hogy kiabálással ellensúlyozza. A higgadt, de határozott hangon való, ún. *asszertív fellépés*⁵ ajánlott, és miután sikerült lecsillapítani partnerünket, akkor tanácsos barátságosabb hangnemre váltani. A meghallgatott rendszerint a továbbiakban már igyekszik indulatait türtőztetni, hogy el ne veszítse a megszerzett bizalmat. Az érzelmeiken uralkodni képes, kolerikus személyek szimpátiáját és egyben

⁵ Arany középút a behódoló és a fenyegető magatartás között, kellő határozottságú és öntudatú fellépés. Az asszertivitás fogalma csak az utóbbi években kezd meghonosodni a köznyelvben. Eredete a latin „asserere”, melynek jelentése: jogot formálni valamire, kijelenteni, fenntartani, megerősíteni. A mai gyakorlatban az asszertív kifejezés olyan viselkedést ír le, melynek során egy adott érzelmi konfliktusban az egyén képes megvédeni magát, megővni én-határait, s eközben a másik fél szükségleteit is tiszteletben tartja, tehát empátiával, kifejezett indulat nélkül képes reagálni, mégis határozott marad.

őszinteségét is könnyen el lehet nyerni, ha a detektív figyelmességet és megalólezott bizalmat tanúsít. A flegmatikus típusú emberek hajlamosak hallgatásba burkolózni, amit csak kitartó munkával lehet megtörni, ennek érdekében a nyomozó a rendelkezésére álló bizonyítékokat átgondoltan és fokozatosan a meghallgatott elé tárja. Gyökeres változást azonban a flegmatikus egyéneknél legtöbbször csak valamilyen meghökkentés, vagy megrázkódtatás révén lehet elérni. A szomorú alaphangulatú, melankolikus személyek hajlamosak a vélt vagy valós sérelmeiket felemlíteni, illetve felnagyítani, panaszkodásukat azonban ajánlott türelmesen és megértéssel végighallgatni, nehogy a kialakított kontaktus megszakadjon. A zárkózott alaptermészetű, befelé forduló személyiséggel a kapcsolat létrehozása rendszerint hosszabb időt vesz igénybe, a magánnyomozó helyesen teszi, ha többször is találkozik az adatszolgáltatóval, mielőtt végrehajtja meghallgatását. Amikor az ilyen emberrel az együttműködés megteremtődött, a továbbiakban már kevesebb gondot okoz, mint az általában vidám alaptermészetű, kifelé forduló típus, akinek megbízhatóságával, illetve szavahihetőségével a későbbiekben problémák lehetnek.

A leírtakból világosan látszik, hogy a meghallgatás taktikája minden esetben egyedi. Függs az adatszolgáltató pszichológiai sajátosságaitól, az ügy jellegétől, a már rendelkezésünkre álló adatok mennyiségi és minőségi paramétereitől, és természetesen a meghallgatást végző nyomozó tapasztalataitól, kapcsolatteremtő képességétől, illetve jellemétől is. A leírtakon túl vannak a meghallgatásra vonatkozó olyan általánosítható krimináltaktikai módszerek, amelyek alkalmazása elsősorban a kialakult helyzettől, szituációtól függsenek. Ennek alapvetően az alábbi három változatával foglalkozik a szakirodalom:

- 1) ha a meghallgatási szituáció teljes egészében vagy részeiben *konfliktusmentes*, avagy
- 2) *konfliktusos*, illetve
- 3) *bizonytalan*, vagyis az adott pillanatban még nem meghatározható, hogy milyen helyzettel állunk szemben.

Konfliktusmentesnek tekintendő a meghallgatási szituáció akkor, ha a magánnyomozó ügy ítéli meg, hogy a meghallgatott személy őszinte vele, az elmondottak tartalma igaznak tűnik, vagy hiányosságait, a valóságtól való esetleges eltéréseket tévedésnek, a korábbi érzékelés, észlelés, illetőleg az azokra történő visszaemlékezés hibáiból eredőeknek véli, és a vallomástevő jó szándékát, segítőkészségét nem vonja kétségbe. A konfliktusmentes szituációban a nyomozó alapvető taktikai feladata a kialakult helyzet fenntartása – az esetleges későbbi meghallgatások miatt is – lehetőleg az ügy lezárásáig, persze az elmondottakat ilyen esetben is többoldalúan ellenőrizni kell.

Konfliktushelyzet alakul ki a meghallgatáson az adatszolgáltatás megtagadásakor, vagy valótlan, illetve a detektív által valótlannak vélt információk közlése esetén. Az ügy kimenetele szempontjából különösen veszélyes konfliktushelyzet alakulhat ki a tudatos félrevezetés, szakmai zsargonnal *dezinformáció* szolgáltatásakor. Az adatszolgáltatás megtagadása esetén a magánnyomozó, miután hatósági jogkörrel nem rendelkezik, egyet tehet: más információforrás után néz. Amennyiben a célszemély tér ki – nyílt adatgyűjtés esetén – a meghallgatása elől, a nyomozónak meg kell próbálnia elmagyarázni, hogy természetesen jogában áll az együttműködést megtagadni, azonban ezzel az ügy vizsgálatát nem akadályozza, viszont annak további kimenetelére semmilyen rálátása nem lesz, és ezzel lemond a róla kialakított kép befolyásolásának lehetőségéről. Hangsúlyoznunk szükséges azonban, hogy a magánnyomozónak az együttműködést megtagadó személlyel szemben semmiféle kényszer vagy fenyegetést alkalmaznia nem szabad, azonban az ügy tárgyát képező polgári vagy büntető jogkövetkezményekre partnerének felhívhatja a figyelmét.

A dezinformátorral szemben – vagyis aki az együttműködés elől ugyan nem tér ki, de valótlán adatközléssel zsákutcába kívánja terelni nyomozásunkat – a nyomozónak nem minden esetben célszerű megszakítania a kapcsolatot. Ugyanis a dezinformáció is információ, csak éppen alaposabban kell leellenőrizni, s ezzel megtudhatjuk, hogy az adatforrásunk miért akar félrevezetni bennünket, ez pedig szinte minden esetben tanulságos lehet számunkra. A hazugság előre megfontolt jellegéből kiindulva, a meghallgatás talán legfontosabb taktikai feladata a dezinformátort eltéríteni az általa előre elképzelt, illetve kigondolt, félrevezető iránytól. Kérdéseinket úgy kell feltenni, hogy azok váratlanok és meglepőek legyenek. Az előre eltervezett hazugsághoz ugyanis nagyon nehéz – logikai törés nélkül – hozzáigazítani az újabb és újabb válaszokat, ez előbb vagy utóbb ellentmondásokhoz vezet, mivel a meghallgatott személy tudatában a kérdezett esemény egy valóságos és egy kitalált variációban létezik. A nem várt kérdésekre olyan valótlán részleteket kell rögtönöznie, vagy esetleg a valóságból részinformációkat merítenie, s hozzáigazítani a már elmondottakhoz, amelyekre nincs ideje kellően felkészülni. Helyes taktika, ha a nyomozó visszatérően több alkalommal is elbeszélget az adatszolgáltatóval, de más időrendi vagy logikai sorrendben teszi fel ugyanarra a témára vonatkozó kérdéseit, majd az így kapott válaszok összehasonlítása alapján elkülöníti az állandó és a változó részleteket. A pontosan elismételt részek általában vagy a valóságos elemekhez, vagy az előre kigondolt, s jól memorizált hazugsághoz tartoznak. A változó elemek viszont a váratlanul feltett kérdésekre adott válaszokban, az előre ki nem tervelt részletekben figyelhetők meg. Ezért ezek valóságtartalmában majdnem mindig biztosak lehetünk. Az e módszerrel feltárt ellentmondásokra fel lehet hívni az adatszolgáltató figyelmét is, sőt magyarázatot kell kérni tőle azok okaira. És ezután az újabb információk birtokában fogjunk hozzá az elmondottak ellenőrzéséhez.

A meghallgatás konfliktusos vagy konfliktusmentes helyzetének megítélése tehát az adatszolgáltató magatartásának értékelésétől függ. Az esetek egy jelentős részében az adatgyűjtést folytató nyomozónak nincsen elegendő alapja ennek a taktikailag igen fontos kérdésnek az eldöntéséhez, pedig a meghallgatási szituáció helyes megítélése lényeges döntés, mert ettől függ a meghallgatási taktika egész menete. Különösen vitás kimenetelű szituációban ajánlott olyan taktikát folytatni, amelyből a meghallgatott nem tud következtetni arra, hogy hitelt adnak-e szavainak vagy sem. Alapszabály, hogy a nyomozó egy másodpercig se mutassa ki a helyzettel kapcsolatos bizonytalanságát, egyébként is ritkán fordul elő tiszta szituáció, a konfliktus sikeres feloldásával a meghallgatás további menete konfliktusmentessé válhat, ez természetesen fordítva is igaz. Mint azt az előbbieken láttuk, a jó meghallgatási taktika nem lehet sablonos, az minden esetben egyedi, vannak azonban olyan generális szabályok, amelyeket csaknem minden meghallgatásnál érvényesíteni kell. Ezek a meghallgatás el nem hagyható és egymással fel nem cserélhető következő szakaszai:

- felkészülés a meghallgatásra,
- a pszichológiai kontaktus megteremtése,
- a meghallgatás teljesítése, végül
- a meghallgatás tartalmának lehető legrészletesebb dokumentálása.

A *felkészülés szakaszában* mindenekelőtt az ügyben már eddig rendelkezésre álló adataink alapján tanulmányozni szükséges a meghallgatandó személy – főleg ha az a célszemély – nemére, korára, kvalitására, így különösen iskolai végzettségére, foglalkozására, társadalmi helyzetére, továbbá anyagi, egzisztenciális és családi körülményeire vonatkozó előzetes információinkat, hogy egyrészt meg tudjuk szervezni vele a kapcsolatfelvételt, másrészt prognosztizálni legyünk képesek a meghallgatás várható szituációját. Ezzel párhuzamosan megtervezzük a meghallgatás taktikáját

is, vagyis hogy milyen sorrendben és milyen kérdéseket teszünk majd fel beszélgetőpartnerünknek, valamint egyáltalán milyen magatartási vonalat célszerű a kontaktus alatt tanúsítanunk. A második szakasz, a *pszichológiai kontaktus megteremtése* tulajdonképpen előzetes kötetlen beszélgetést jelent, amelynek célja kettős, először is a nyomozó – a nyílt vagy a leplezett módszer sajátosságainak megfelelően – körvonalazza a kapcsolatfelvétel okát, másodsor elkezd a meghallgatott személyiségének tanulmányozását, hogy megtalálja a megfelelő hangnemet, különös tekintettel a meghallgatási szituáció konfliktusmentes irányba történő terelése érdekében.

A meghallgatás teljesítése további, egymástól jól elkülöníthető fázisokra, a *nyomozó magatartási vonala* szempontjából egy taktikailag passzív és egy aktív szakaszra bontható. A tényleges meghallgatás végrehajtásának ún. passzív fázisában a nyomozó keveset kérdez, inkább csak megfigyelője az adatszolgáltató összefüggő előadásának. A meghallgatott személy összefüggő előadásának jelentősége abban áll, hogy sok olyan tény kerülhet felszínre, amelyet a nyomozó addig nem ismert, nem is feltételezett, így a későbbiekben rá sem kérdezett volna. Az összefüggő előadás során figyelni kell az elszólásokat, az egyes körülmények megkerülését, elhallgatását és természetesen az ellentmondásokat is. A nyomozónak eközben az elmondottakat gondolatban folyamatosan össze kell hasonlítani az ügyben már egyéb forrásból ismert adataival, így menet közben kiegészül, bővül, sőt változik a meghallgatás előzetesen összeállított terve. A detektív érdeklődő és figyelmes magatartása aktivizálja az információszolgáltató partnerét, akit – ha a témától kezd elkalandozni – irányított kérdésekkel lehet a szükséges mederben tartani. Nemcsak az elhangzottak tartalma, hanem az előadás jellege, vagyis a verbális és non-verbális, azaz metakommunikációs jelzésrendszer pontos értelmezése is segíti meghatározni a meghallgatás következő, aktív szakaszának taktikáját.

A meghallgatás teljesítésének második szakaszában a nyomozó által feltett kérdések jellege, sorrendje és iránya tehát nagymértékben annak függvénye, hogyan zajlott le az adatszolgáltató összefüggő előadása. A kérdések feltevésének elsődleges célja olyan kiegészítő adatok nyerése, amelyek nem hangzottak el az előző meghallgatási fázisban. E kérdések tartalmának meghatározásánál és megfogalmazásánál a detektív az ügyre, illetve a meghallgatott személy azzal kapcsolatos ismeretére vonatkozó feltételezéseiből indul ki. Nem szabad azonban, hogy emiatt csak a saját elképzeléseire, az általa legvalószínűbbnek tartott verzióra vonatkozó kérdéseket tegye fel. A feltett kérdéseknek világosaknak, egyértelműeknek, s egy-egy meghatározott tényre vonatkozóknak kell lenniük. Nem helyes továbbá úgy megfogalmazni azokat, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen válaszolni, törekedni szükséges tehát ún. *nyitott kérdések* feltevésére, amelyek bővebb, magyarázat jellegű válaszok adására készítik beszélgetőpartnerünket. Helytelen, s krimináltaktikai szempontból szigorúan tilos olyan kérdést feltenni, amely tartalmazza az elvárt választ, mintegy rávezeti a meghallgatott személyt a nyomozó számára kívánatos feleletre, és – észrevétlenül – meggyőződést szül benne a sugalmazott válasz helyességéről, különösen, ha a tényekre egyáltalán nem, vagy csak homályosan emlékszik. Ez tulajdonképpen a tanú befolyásolását jelenti, ami sérti az objektivitásra törekvés korábban már hangoztatott elvét. Ráadásul a magánnyomozót is tévútra fogja vinni. A kérdésfeltevés tempója a meghallgatott személy szellemi képességeitől, kulturális színvonalától és nem utolsósorban őszinteségétől függ. Amennyiben az adatszolgáltató szembetűnően hamis állításokat közöl, ajánlatos a kérdések feltevését gyorsabb ütemben folytatni, hogy minél kevesebb ideje legyen az igazságtól eltérő új válaszok kitalálására. Ezzel szemben, ha a meghallgatott feltehetően őszintén válaszol, akkor a kérdés ütemét le lehet lassítani, s módot kell adni a válaszok megfontolására, az emlékezet rejtettebb zugaiban való keresésre. Az ügyek szempontjából általában fontos pontosítani

a dátumokra, időpontokra, időtartamokra, helyszínekre, személynevekre, valamint a pénzüsszegekre vonatkozó állításokat.

Nagyon fontos, hogy a keletkezett információinkat dokumentáljuk, különösen igaz ez a szóbeli meghallgatások során keletkezett adatokra. Meghallgatásainkat rögzíthetjük hangszalagon is, amennyiben ebbe az adatszolgáltató beleegyezik, ahhoz azonban nem kell beleegyezését adnia, hogy az elmondottakról utóbb a megbízó számára feljegyzést készítsünk. Ezeknek a feljegyzéseknek főként a többszereplős, bonyolultabb és időben is elhúzódó ügyekben van rendkívül nagy jelentősége. A megfelelőképpen nem dokumentált információk ugyanis elvesznek, s ez nemcsak az ügy előbbre vitele szempontjából hátrányos, hanem az adatok megszerzésére fordított költségek kidobott pénzt és elfecsérelt időt jelentenek.

A magánnyomozó talán leggyakrabban alkalmazott adatgyűjtési módszeréről eddigekben elmondottak tulajdonképpen mindenfajta meghallgatásra alkalmazandó pszichológiai és krimináltaktikai szabályokat tartalmazzák, a továbbiakban az ún. leplezett, operatív meghallgatásokra és a környezettanulmányok elkészítésére érvényes speciális szabályokat ismertetjük. Előljáróban mindjárt fogalmazzuk meg az operatív meghallgatás definícióját:

Az operatív meghallgatás az a közvetett, leplezett vagy titkos adatgyűjtési módszer, amelynek alkalmazása során a magánnyomozó az adatszolgáltatóval történő kapcsolatteremtés és elbeszélgetés során ürügyet vagy legendát használ kiletének és/vagy valódi céljának fedéséhez, taktikai eszköze az irányított beszélgetés, melynek célja a megbízó részére bizalmas információk megszerzése a célszemélyről, kapcsolatairól, vállalkozásáról, valamint újabb információforrások felderítése, illetve polgári vagy büntetőügyekben tanúk felkutatása.

A fenti definíciónk első tagmondatában szereplő fogalmakat: a közvetett, a leplezett és a titkos adatgyűjtési módszereket már a fejezet elején meghatároztuk, így bővebb kifejtésre: az ürügy, a legenda és az irányított beszélgetés, mint szakmai kifejezések szorulnak. Az *ürügy* mindig valamilyen alapot szolgáltató valóságos esemény, amelyre hivatkozással keresi fel a nyomozó az adatszolgáltatót, például gépjármű-, vagy ingatlanvásárlás ürügyén történik a kapcsolatfelvétel, ahol természetesen az adatszolgáltatónak érintve kell lennie a ténylegesen meghirdetett eladásban, de legalábbis tudjon róla. Ezzel szemben a *legenda* teljesen kitalált történet, amelyet a detektív vagy saját személyét, vagy pedig tényleges célját, jövetelét, illetve érdeklődését illetően leplezésül, fedésül használ. Az *irányított beszélgetés* lényege, hogy a nyomozó az ügy szempontjából indifferens témákat érintő kérdései között elrejtja számára érdekes információkra vonatkozókat. Pszichológiailag megalapozott, s bevált gyakorlat, hogy az ügyre vonatkozó kérdéseket valamikor a beszélgetés közepén célszerű feltenni, mintegy mellékesen, az emberek emlékezetében ugyanis jobban megőrződnek az idegen személy első megjelenésekor, illetve búcsúzásokor elhangzott mondatok. Az ürügy vagy a legenda alkalmazása során, az irányított beszélgetés közben soha ne feledjük, nemcsak a nyomozónak kell figyelnie a meghallgatott személy reakcióit, hanem az adatszolgáltató is figyel bennünket, s rögtön észreveszi, ha hibázunk. Ilyenkor a dekonspiráció elkerülése érdekében mindig hagyjunk magunknak visszavonulási lehetőséget, de a legendát feladni semmilyen körülmények között nem szabad.

A környezettanulmány és az operatív figyelés

Az operatív meghallgatások sajátosságainak ismertetése után, most már vállalkozhatunk a bizalmas környezettanulmány definíciójának megfogalmazására is: *A környezettanulmány speciális szakértelmet, tapasztalatot igénylő közvetett, titkos adatgyűjtési módszer, operatív meghallgatások sorozata, amelynek célja magánszemé-*

lyek életmódjának, életvitelének, munkahelyi és családi körülményeinek, anyagi, illetve egzisztenciális helyzetének megállapítása, valamint kapcsolati körének feltérképezése.

Amint az a fenti definícióból kiolvasható, környezettanulmány alatt krimináltaktikai módszert értünk, amely nem azonos az ugyanilyen elnevezéssel az önkormányzatok, illetve a gyámhatóság által különböző ügyekben lefolytatott nyílt eljárással. A titkos környezettanulmány, vagy szakmai zsargonnal káté elkészítése speciális szakértelmet és igen nagy tapasztalatot igénylő tevékenység, ezért ezt a bűnüldöző szervek, valamint a titkosszolgálatok külön erre a célra kiképzett emberei végezhetik. Az a magánnyomozó, aki korábban nem részesült ilyen képzésben, és nem szerzett kellő jártasságot, tapasztalatot, nem képes magánszemélyekről igazi kátét készíteni, csak valami hasonlót, amit egyszerűen *személyes adatgyűjtésként* emleget a szakirodalom. Amennyiben az ügy jellege professzionális környezettanulmány elkészítését kívánja meg, a magánnyomozó akkor jár el gondosan, ha azt szakemberre bizza, hiszen ma már a magánszférában is számos specialista – volt kátés – tevékenykedik.

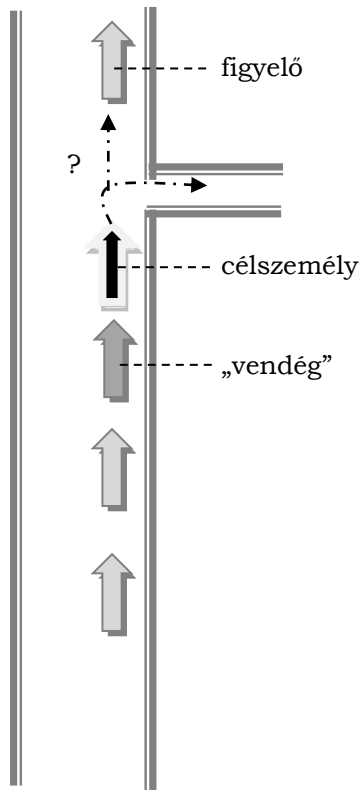
A másik titkos adatgyűjtési módszerről, az operatív figyelésről ugyanaz mondható el, mint amit a környezettanulmány készítésével kapcsolatban leírtunk, nézzük meg definícióját: *A titkos megfigyelés, vagy operatív figyelés speciális szakértelmet és többéves gyakorlatot igénylő közvetlen, konspirált adatgyűjtési módszer, személyek, események, helyszínek és tárgyak folyamatos vizuális figyelemmel kísérését jelenti, az ügy szempontjából releváns történések fotó-, illetve videó-dokumentálásával.*

Az adatgyűjtési módszerek közül – leszámítva a célszemély meghallgatását, valamint az ún. speciális környezettanulmányt, amelynek keretében a célszemély operatív meghallgatására is sor kerül – ez az egyetlen közvetlen módszer, azaz a magánnyomozó és a célszemély közé nem „ékelődik be” az információforrás. Ebből adódóan a módszer alkalmazása során keletkezett adatokat tényként kezelhetjük, tehát további ellenőrzést nem igényelnek, ebben áll kiemelt jelentősége. A titkos megfigyelésre különösen érvényes a dokumentálás alapelve. Az operatív figyelés dokumentálása kétféleképpen történik, a munka során fotó-, illetve videofelvételek készülnek a megbízó hiriényének megfelelően, a figyelési feladat befejezését követően pedig a célszemély mozgásáról, tevékenységéről, találkozóiról, illetőleg kapcsolatairól részletes jelentést kell írni, az időpontok és helyszínek megjelölésével. A fotó-, illetve videofelvételek készítésével összefüggésben azonban szem előtt kell tartani a Polgári Törvénykönyvnek a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályait.

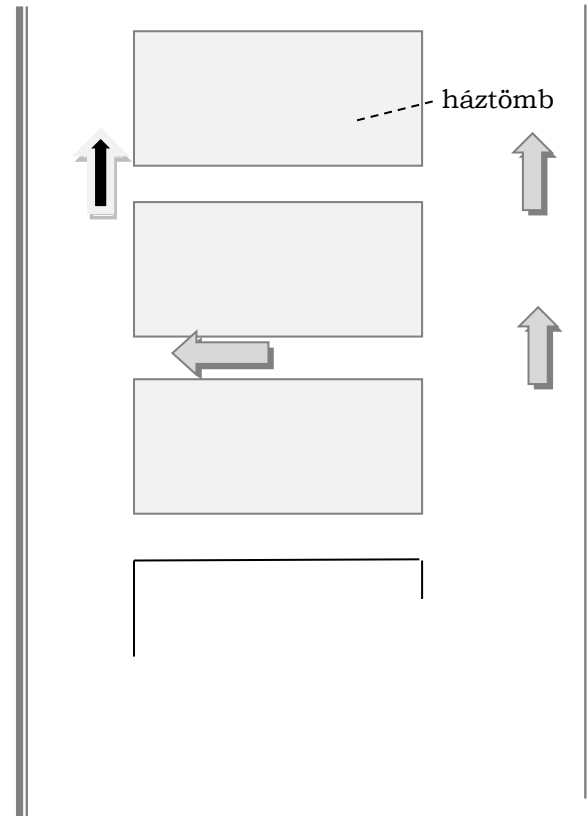
A célszemély mozgásának titkos megfigyelése több magánnyomozó összehangolt munkáját igénylő taktikai művelet, operáció, amely megfelelő anyagi-technikai (gépjárművek, közvetlen rádióösszeköttetés, dokumentáló eszközök) és képzett személyi háttérrel igényel. Kizárólag a helyszínek, illetve tárgyak folyamatos megfigyelését végezheti dekonspiráció mentesen egyetlen magánnyomozó, ezt álló- vagy pontfigyelésnek is nevezik. A kialakult szakmai gyakorlat szerint a célszemély folyamatos figyelését legalább hat fő – ebből három ún. gyalogos és három gépkocsivezető – végezheti eredményesen, három nem feltűnő színű, illetve típusú, de nagyteljesítményű gépjárművel. Az operatív figyelésnek három fajtáját különbözteti meg a szakirodalom: a *titkos*, a *demonstratív* és az *agresszív* módszert. Alapesetben a figyelés titkos, tehát annak tényéről nemcsak a célszemély, de környezete sem tudhat. Amennyiben a figyelésben résztvevő valamelyik nyomozó önhibájából vagy objektív okok miatt dekonspirálódott, szakmai zsargonnal „kiszúrták”, egy darabig még demonstrálnia szükséges a megfigyelést, majd látványosan „levonul”, hogy ezzel – a célszemély éberségét elaltatva – biztosítsa társai konspirációját. Az ún. agresszív figyelési módszer a magánnyomozásnál nem alkalmazható, leggyakrabban a titkosszolgálatok végzik valamilyen nem kívánatos esemény megakadályozása érdekében. Ilyenkor a figyelők teljesen „rátapadnak” a célszemélyre.

A titkos megfigyelés vonalas, párhuzamos, villa, vagy körkörös alakzatban, illetve területbiztosítással történik. A könnyebb megértés kedvéért tekintsük meg az alábbi ábrákat.

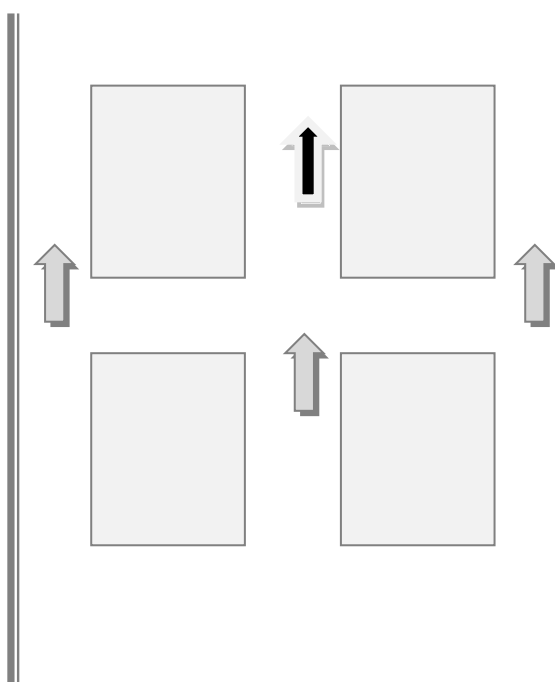
Vonalas alakzat:

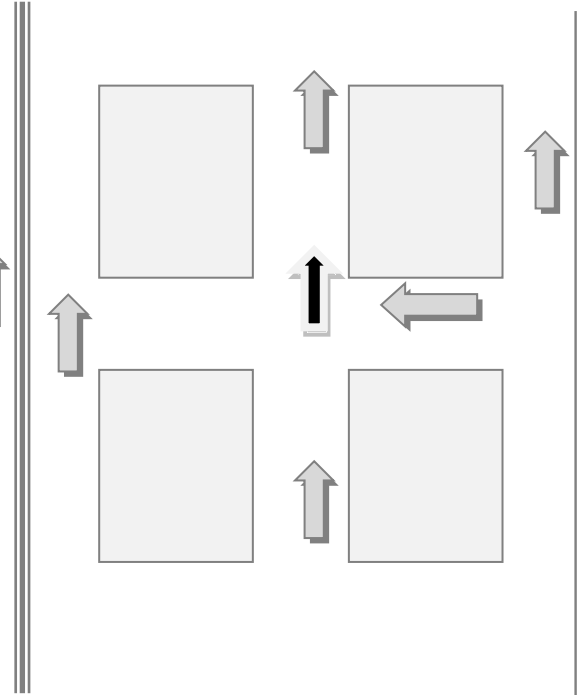
Párhuzamos alakzat:

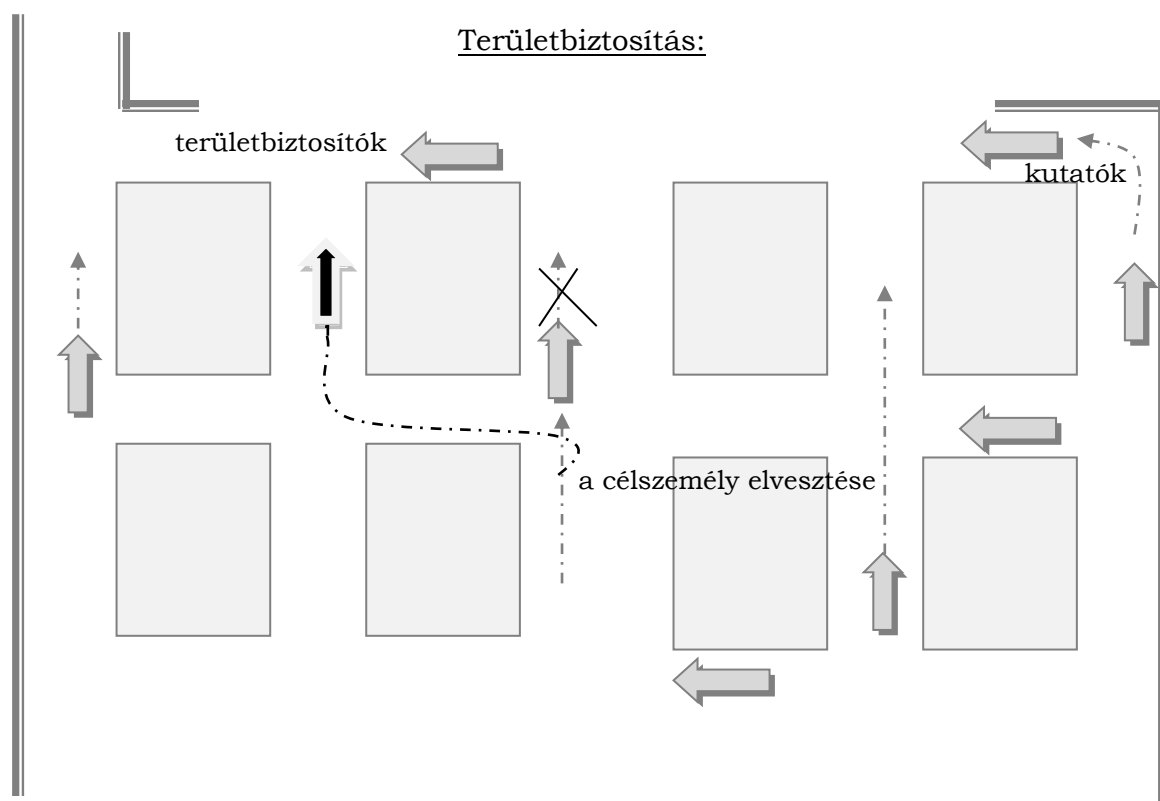

Villa alakzat:

Körkörös alakzat:

Az ábrákon szemléltetett különböző alakzatokat az operatív figyelmet végzők az út- és látási viszonyoknak, a forgalom rendjének, illetve a városrész vagy település szerkezetének megfelelően változtatják. A vonalas és a párhuzamos alakzatban történő figyelés főútvonalakon, a villa és a körkörös alakzat alkalmazása inkább belvárosi övezetben az egyirányú utcák miatt gyakoribb. Gyalogosan, járdán történő követésnél a párhuzamos és a villa, parkokban, tereken pedig a körkörös alakzat az ajánlott. A célszemély ún. „elvesztése” esetén először kisebb, majd nagyobb körben területbiztosítást szükséges végrehajtani, ahol a területbiztosítók a különböző távozási lehetőségeket, irányokat „fogják le” a figyelt személy várható felbukkanását várva, addig a kutatók az elvesztés helyszínétől kiindulva, koncentrikus körökben keresik a célszemélyt.

A magánnyomozó személyes adatgyűjtéséhez tartozó nyílt, illetve leplezett vizuális felderítés, valamint a hivatalok, intézmények, szervezetek és közhitelű nyilvántartások (cégbíróságok, körzeti földhivatalok) személyes vagy írásos megkeresése nem igényel különösebb magyarázatot. Az egyszerű vizuális felderítés leplezése egyébként ugyanúgy történik, mint amit a leplezett meghallgatásnál korábban már elmondtunk. A magánnyomozó a megbízása teljesítése érdekében azonban nemcsak személyesen gyűjthet adatot előre meghatározott helyeken, illetve kérhet felvilágosítást, vagy tekinthet be hivatalos iratokba, közhitelű nyilvántartásokba, hanem – sőt, ideje talán legnagyobb részében – az elektronikus adathordozókon tárolt információk után is kutat. Vagyis nyomoz a világhálón. Erre az információs társadalomban egyre nagyobb igény mutatkozik. Hiszen a XXI. század elején mind több cég, intézmény, magánszemély szembesül az interneten, illetve a médiában, szaksajtóban keringő tömeges, ellenőrizetlen, feldolgozatlan adatmennyiség, információdömping okozta kihívásokkal, problémákkal és rizikófaktorokkal. Azonban hiába fogalmazódik meg, gyakorta elemi igényként a vállalati menedzserekben, gazdasági ügyekkel foglalkozó ügyvédekben a tevékenységük szempontjából fontos adatok médiafigyelé-

se, szelektív összegyűjtése, szintetizálása, kielemezése, az erre fordítandó munkaidő és a szabad kapacitás hiánya okán ez többnyire kielégítetlen marad. Ugyanis az információ annak publikus volta önmagában nem teszi értelmezhetővé, relevánssá, azaz hasznossá. Adott dolgokat komparatív módon összevetni, összefüggéseibe helyezni csak szakértő tudja. De a vállalkozásoknak általában (a multinacionális cégeket, a legjelentősebb országos nagyvállalatokat leszámítva) a pénzügyi és humán erőforrásaik tekintetében nagy többletterhet jelentene önálló analitikai stáb fenntartása. A működő elemzőcégek viszont rendszerint – nyilvánvaló politikai hovatartozásuk vagy más, például gazdasági érdekköröktől való függésük miatt – nem képesek a bizalom elnyeréséhez szükséges pártatlanság, szakszerűség és diszkréció garantálására. Mivel a cégek, vállalkozók, ügyvédi irodák túlnyomó részének így nincs lehetősége, legfőképpen ideje és szakembergárdája arra, hogy honlapok, tárhelyek, közösségi oldalak, print adatbázisok tucatjait böngésszék, tanulmányozzák át, így lényegi információk sikkadhatnak el számukra az „adatdzsungelben”. Manapság egyre gyakrabban nem az információ titkossága, zártsága, hanem a mennyisége, valamint kuszasága, rendezőelv nélkülsége gátolja a piaci szereplőket azok kiértékelésében. Ezért napjaink és a jövő magánnyomozási szolgáltatásai között óriási jelentősége van, s egyre növekvő piaci részesedése lesz a gazdasági és politikai médiaanalízisnek, háttérelmézések, tanulmányok készítésének, azaz az üzleti hírszerzésnek (Business Intelligence), ami leggyakrabban a következőkre irányul:

- Volt, jelenlegi és leendő üzleti partnerek, konkurensek, riválisok, al- vagy fővállalkozók, bizalmi munkakörben dolgozó alkalmazottak, illetve más célszemélyek médiajelenlétének, médiahasználati szokásainak, közzétett online adattartalmainak reprezentatív feltárására, összehasonlító vizsgálatára.
- A célkeresztbe vett személyek köz- és magánéleti, szakmai-gazdasági kapcsolati hálójának feltérképezésére (például az iWiW, Facebook vagy más közösségi portálok átböngészésével), nyilvánosságbeli múltjának, előéletének felrajzolására.
- Az esetleges gyenge pontok, fehér foltok, kockázati tényezők, önellentmondások és összeférhetlenségek diagnosztizálására.
- A tanulmányozott egyén politikai személyiségprofiljának, világnézeti arcélinek kidolgozására, a nyilvánosság előtt tett nyilatkozatainak, publikus bejegyzéseinek analízise segítségével.
- Annak tisztázására, hogy az alkalmazni kívánt személy esetleges közéleti hovatartozása, elfoglaltsága jelenthet-e üzleti és biztonsági kockázatot a gazdasági társaság számára.
- Lapszemlék, média-háttéradatok beszerzésével, jogalkotási folyamat elemzések révén annak prognosztizálására, hogy a szakpolitikai, szakjogi változások miként hathatnak a jövőben azon célterületekre, ahol a megbízást adó társaság vállalkozik, dolgozik, vagy befektet.

Az eddig leírtak alapján engedjenek meg számomra egy személyes megjegyzést. A mindenekelőtt tisztességes, XXI. századi, profi – vagyis a fenti felsorolásban foglalt feladatok végrehajtására is felkészült – magánnyomozás, illetve üzleti hírszerzés elsősorban a gazdasági élet tisztaságát, az üzletkötések korrektségét hivatott szolgálni, különösen a szerencselovagok, csalók és más megbízhatatlan vállalkozók kiszűrésével. A gazdasági élet tisztaságának szolgálata pedig egyre nagyobb kihívást jelent a szakma számára, s aki nem képes ennek megfelelni, azon átlép az idő.

A magánnyomozói (összefoglaló) jelentés tartalmi és formai követelményei

Amint azt az adatgyűjtés ismertetése során már megfogalmaztam, a magánnyomozó felderítő-kutató, még inkább az elemző-értékelő tevékenysége szorosan összefügg az adatgyűjtés dokumentálásával. Az ott kifejtettek szerint az adatgyűjtés dokumentálása – mint egyik fontos alapelv – alatt, egyrészt az ügy nyomozása során a magánnyomozó által videó- vagy fénykép-, esetleg hangfelvételek készítését, illetve okirati és egyéb bizonyítékok beszerzését, másrészt a magánnyomozás befejezésekor a megbízó részére történő írásos tájékoztató jelentés elkészítését értjük. Erre a magánnyomozót egyébiránt a Ptk. 477. § (1) bekezdése is kötelezi, amikor előírja, hogy a megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és az ügy állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni. Mint leírtam, a Polgári Törvénykönyv a tájékoztatás módjára nézve nem határoz meg semmilyen formai követelményt, a magánnyomozónak azonban minden esetben célszerű jelentést készíteni az ügy állásáról, illetve annak befejezését követően az egész ügyre vonatkozóan összefoglaló jelentést is írnia. Hiszen a detektív a gondos ügyvitelét elsősorban a szakszerűen megfogalmazott, tényszerű, valamint az ügyre tartozó adatokat tartalmazó jelentés elkészítésével tudja a legmeggyőzőbben igazolni.

Az írásos dokumentálásnak alapvetően három eszköze van: a *feljegyzés*, a *jelentés*, illetve az *összefoglaló jelentés*, ezek azonban sem tartalmi, sem formai szempontból nem szinonimái egymásnak. Feljegyzést vagy emlékeztetőt a magánnyomozó ugyanis elsősorban saját maga (illetve a nyomozási projektben résztvevő munkatársai, beosztottjai, alvállalkozói, azaz „magánhírszerző stábja”) számára készít, míg jelentést, tájékoztatót vagy összefoglaló jelentést a megbízójának. Ebbe a kategóriába tartozik a *belső részjelentés* is, amit az összetett munkafolyamat bizonyos fázisain dolgozó kollégák adnak le a nyomozás projektvezetőjének. A magánnyomozó a saját feljegyzései vagy emlékeztetői közül is eljuttathat néhányat a megbízó részére, ha ezzel az ügy alakulásáról kívánja tájékoztatni ügyfelét, ilyenkor ezek a feljegyzések vagy emlékeztetők jelentésnek minősülnek. További tartalmi és formai különbség, hogy amíg a feljegyzések, emlékeztetők csupán rövid, általában formai kötöttségeket nélkülöző, egy vagy néhány, még nem ellenőrzött vagy éppen ellenőrzés alatt lévő információt tartalmazó írásos dokumentumok, addig a tájékoztató jelentések vagy összefoglaló jelentések már jóval hosszabb, ellenőrzött és értékelt információkat, illetve tényszerű adatokat tartalmazó írásművek, kötelező formai elemekkel. Melyek ezek a kötelező formai elemek? Általában minden jelentésnek, így a magánnyomozói jelentésnek is tartalmaznia kell:

- már a dokumentum fejlécében a készítő szervezet (cég, magánnyomozó iroda, egyéni vállalkozó) nevét, valamint korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság esetében a cégtörvény előírja, hogy a nyilvántartó cégbíróságot, a cégjegyzékszámot és a székhelyet is fel kell tüntetni, ha a dokumentumot a vállalkozás nevében adják ki,
- a dokumentum iktatószámát, vagy más egyedi azonosításra alkalmas nyilvántartási számát és a példány sorszámát,
- a jelentés tárgyát (vagyis néhány szóban azt, amiről a jelentés szól) és megnevezését (például Jelentés, Tájékoztató, Vizsgálati jelentés, Céginformációs jelentés, Összefoglaló jelentés), végül
- a dátumot és az aláírást vagy aláírásokat, illetve cégszerű aláírást.

A jelentés mind formai, mind pedig tartalmi szempontból három, jól elkülönülő részből áll: a rövidebb *bevezető*, a részletes *tartalmi* és egy szintén rövidebb *befejező* szakaszból. A *jelentés bevezető* részében röviden vázolni kell a magánnyomozás, adatgyűjtés okát vagy okait, célját vagy célkitűzéseit, a legjobb, ha itt szó szerint idézzük a megbízási szerződésünk erre vonatkozó pontját. A bonyolultabb ügyeknél célszerű az előzmények rövid ismertetését is a bevezető szakaszban leírni, mert ezek a tények már ismertek, és így jól elkülöníthetők a magánnyomozás során feltárt új tényektől, amelyek írásos rögzítése a tartalmi rész feladata.

A *jelentés tartalmi* részében kell a lehető legrészletesebben kifejteni a magánnyomozásunk eredményét, szigorúan tényszerű, objektív és tárgyilagos módon, illetve hangnemben. Az események leírása lehetőleg *kronológiai sorrendben*, más tények, adatok és információk rögzítése a fontosságuk, relevanciájuk, vagy az ok-okozati összefüggésük sorrendjében történik. Ez igen nagy átgondoltságot, értékelő-elemzőkészséget kíván, ellenkező esetben felsorolásszerű, vagy ami még ennél is rosszabb, illogikus lesz a jelentésünk. Az összefoglaló jelentésben kizárólag a már – lehetőleg többoldalúan, több forrásból – ellenőrzött vagy bizonyítékokkal alátámasztott adatokat, tényeket szabad csak közölni. Amennyiben az egyoldalú értesüléseket, illetve híreszteléseket leírjuk, jelezzük e tény, kiegészítve azzal, hogy az egyoldalú információ ellenőrzésére nem volt módunk. A tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy az ügyfelek, még jogi képviselőjük is, hajlamosak valamennyi leírt információt készpénznek venni, és ennek megfelelő döntéseket hozni, ha pedig később az információk közül valamelyik falsnak bizonyul, ezek igen kellemetlen magyarázkodásra adhatnak okot. Ezért célszerű a jelentés tartalmi részében rögzített valamennyi tényközlés, megállapítás után zárójelben vagy lábjegyzetben rögtön megjegyezni, hogy azt milyen okirattal, videó-, fénykép- vagy hangfelvétellel tudjuk alátámasztani, amelyek természetesen a jelentés mellékletét kell, hogy képezzék. Vagy azt, hogy bizonyíték nincs, az egyoldalú információ valódiságát nem állt módunkban leellenőrizni. Amennyiben az információkat az interneten találtuk meg, a zárójeles megjegyzésbe, vagy a lábjegyzetben annak pontos helyét (weboldal/webhely, azon belül menüpont, rovat, az adatállomány pontos keresőtalálati címe, linkje) szükséges megjelölni, ha nem túl nagy terjedelmű anyagról van szó, akár teljes terjedelmében az összefoglaló jelentésünkben idézhetjük is. A másik megoldás pedig az, hogy kinyomtatva a jelentés mellékletévé tesszük, nehogy később ezek a dokumentumok lekerüljenek a világhálóról, vagy megváltoztassák tartalmukat.

A jelentésben először szereplő természetes személyek neve után – zárójelben vagy gondolatjelek között – azonnal tüntessük fel a személy legfontosabb adatait: születési helyét, idejét, anyja leánykori nevét, lakcímét, állampolgárságát illetve más azonosításra alkalmas adatait, a gazdasági társaságok neve után annak cégjegyzékszámát, székhelyét, a cégjegyzésre jogosult vezető tisztségviselője nevét és lakcímét, más szervezetek neve után pedig legalább azok központi címét, telefon- és faxszámát, esetleg e-mailcímét is. Erre azért van szükség, hogy a megbízó rögtön lássa, mely természetes és jogi személyek, illetve szervezetek, intézmények vannak kétséget kizáróan azonosítva és melyek nem.

Az ügy szempontjából kulcsfontosságú nevekre, kifejezésekre, mondatokra fel lehet hívni a megbízó figyelmét valamilyen kiemeléssel, például aláhúzással, dőlt vagy félkövér betűtípus használatával. Itt azonban arra kell odafigyelni, hogy tényleg csak a legfontosabb szavak, mondatok kerüljenek kiemelésre. Ellenkező esetben ezek igen zavaróan hatnak és formai szempontból is tarkabarkává teszik a jelentést. A szakkifejezéseket, különösen a jogi, gazdasági, műszaki, informatikai vagy természettudományos terminusokat helyesen, azok pontos ismeretében használjuk, mert ha a megbízó vagy annak jogi képviselője a legkisebb tévedést, hibát észreveszi, ennek alapján fogja megítélni az egész jelentésünket. Ha valamivel nem vagyunk tisztában, akkor utána kell nézni, nem lehet összetéveszteni, felcserélni vagy pontatlan-

nul használni például az egyes cégformákat, az azokhoz tartozó vezető tisztségviselők megnevezését, az üzleti, pénzügyi, műszaki vagy informatikai szakszavakat, tehát a jelentésben használt valamennyi műszó definícióját, az idegen szavak jelentését tudni kell, valamint azok helyes írásmódját is ismerni illik. A jelentésünk akkor lesz igazán szakszerű, ha nemcsak tartalmi szempontból kifogástalan, hanem nyelvtani, nyelvhelyességi szempontból is, és az sem árt, ha van stílusa. Ezek azért fontosak, mert a magánnyomozói munka eredménye majdhogynem mindig egyfajta szellemi termék, amit nem mindegy hogyan prezentálunk, „csomagolunk be” a vevőink részére.

A magánnyomozói jelentésben vagy összefoglalóban lehetőleg kerüljük a munkamódszereink, illetve adatgyűjtési technikáink és fogásaink megjelenítését, egyrészt mert erre az ügyfelek jelentős hányada nem is kíváncsi, őket kizárólag az eredmény érdekli, másrészt meg nem tartozik rá, hogy mi hogyan dolgozunk. Nagyon ritkán azonban előfordulhat, amikor a legnagyobb erőfeszítések árán sem sikerül a kívánt eredményt vagy célkitűzést elérnünk, hogy kénytelenek vagyunk kifejteni, milyen és hányfajta magánnyomozási cselekményt végeztünk el az ügyben. Erre ilyen esetben azért lehet szükség, hogy ezzel bemutassuk a megbízónak, mi a lehető legnagyobb körültekintéssel és szakmai gondossággal jártunk el, tehát az eredmény elmaradása tőlünk független, objektív okokra vezethető vissza.

A *jelentés befejező szakasza* tartalmazza a közepső, tartalmi részben leírtak konklúzióját, rövid értékelését, végső összegzését, esetleg a magánnyomozásban résztvevő detektív(ek) személyes véleményét és javaslatait. Tehát amíg a jelentés tartalmi részében mindvégig az objektivitásra szükséges törekedni, addig a jelentésnek ebben a szakaszában a magánnyomozó már tehet szubjektív megjegyzéseket, logikai következtetéseket, sőt az esetek legnagyobb részében az ügyfelek ezt igénylik is. Végül a jelentést készítő és/vagy a magánnyomozó irodát képviselő személynek minden esetben illik aláírnia a jelentését, ellenkező esetben azt a látszatot kelti ügyfelében, hogy nem vállalja az abban foglaltakért a felelősséget. Azért nem vállalja, mert nem biztos a leírtak valóságában, vagy azért, mert az adatokat esetleg törvénytelen úton szerezte meg. A megbízó mindkét esetben becsapva érzi magát, az előbbinél azért, mert a pénzéért gyakorlatilag nem kapott semmit, az utóbbi esetben pedig semmire nem tudja majd felhasználni, pontosabban nem használhatja fel a megszerzett információkat.

Az összefoglaló jelentés tartalmi és formai követelményeinek ismertetését követően, az alábbiakban lássunk egy mintát a magánnyomozói összefoglaló jelentésre. Mivel a jelentésben foglaltak valós tényeken alapulnak, az egyben esettanulmány is a jogszerű adósságkezelés előkészítésére és a céginformáció elkészítésének szabályaira. Az összefoglaló jelentésben ezért a személyek és cégek, valamint a helyszínek neveit természetesen megváltoztattuk.

Egy szokványos vagyonkimentés története (esettanulmány):

SHERLOCK HOLMES
DETEKTÍV IRODA
Budapest

Ikt. szám: SH-Ak.-82/2007.

1. számú példány

Tárgy: az adós Tüzép-Centrum Kft. és tagjai

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS Budapest, 2007. március 21.

Megbízási szerződés alapján adatgyűjtést folytattunk az adós *Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*-re (a továbbiakban Tüzép-Centrum Kft., Cg. 01-09-487848, székhelye: Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78., jelenlegi ügyvezetője: Sz. László, Ercsi, Barát utca 12. szám alatti lakos), és annak a felhalmozott adósságáért felelős tagjára és többségi tulajdonosára, illetve volt ügyvezetőjére: S. Ferenc, Érd, Molnár utca 52. szám alá állandó lakosként bejelentett személyre vonatkozóan. Az adatgyűjtés elsődleges célja a Tüzép-Centrum Kft. és S. Ferenc fizetőképességének, vagyis valamennyi végrehajtható ingó- és ingatlanvagyonának feltárása az okozott kár megtérülésének elősegítése érdekében. Ezen túlmenően feladatunkat képezte olyan bizonyítékok gyűjtése is az ügyben, amelyek alapján az adós cég – 2003. március 3-ától 2005. november 1-jéig – volt felelős vezető tisztségviselőjével, S. Ferencel szemben esetleg büntetőeljárás is kezdeményezhető. Magánnyomozásunk során az alábbiakat állapítottuk meg.

Előzmények

A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy 2005. április 12-én T. Megbízónk, a Nobasil-Hungária Építőipari Szigetelőanyaggyártó Kft. és a budapesti székhelyű Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. kereskedelmi szerződést kötöttek ásványgyapot termékek forgalmazásáról, melynek értelmében a Nobasil-Hungária Kft. által gyártott Nobasil kőzetgyapot lapokat a Tüzép-Centrum Kft. forgalmazza a 2005. évben. A Nobasil-Hungária Kft. által leszállított és 2005. augusztus–november hónapokban kiszámlázott termékek vételárát a Tüzép-Centrum Kft. azonban nem egyenlítette ki, annak ellenére, hogy a számlákat befogadta, s ezzel összesen mintegy 97.743.000,- forint kárt okozott a szállítónak. A Nobasil-Hungária Kft. és a Tüzép-Centrum Kft. 2006. március 2-án írásban megállapodást kötöttek a fenti vételártartozás rendezéséről, amelyben a Tüzép-Centrum Kft. a fennálló tartozását elismerte, részletfizetést kért és kapott, természetesen felfüggesztő feltétellel. A megállapodás alapján a Tüzép-Centrum Kft. 2006. március–április hónapokban adósságából mintegy 16 millió forintot törlesztett, azt követően azonban törlesztését abbahagyta, így a mai napig tartozik a Nobasil-Hungária Kft.-nek 81.743.000,- forinttal és annak törvényes kamataival, továbbá egyéb járulékos költségek (perköltségek, illetékek, ügyvédi munkadíj stb.) megfizetésével is.

A gyártó cég a követelése első felének törvényes érvényesítése céljából először nem peres eljárással próbálkozott, fizetési meghagyás kibocsátását kérte az illetékes Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróságtól, amely időközben – mivel a Tüzép-Centrum Kft. ellentmondással élt – perré alakult, majd a Nobasil-Hungária Kft. a követelésének másik részére külön polgári pert is indított a forgalmazó céggel szemben. A Nobasil-Hungária Kft. által a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróságtól a követelésének nagyobbik felére (51.250.000,- forint és járuléka) kért fizetési meghagyással kezdődött polgári pert 2006. augusztus 12-én jogerősen megnyerte, a követelése másik részének érvényesítésére indított, ugyanott folyó per még folyamatban van.

Mindeközben – a kintlévőség-kezeléssel (is) foglalkozó Alfa Szolgáltató Bt. és annak partner ügyvédi irodája közreműködésének eredményeként – a Fővárosi Bíróság Felszámolási Csoportja a 2006. szeptember 15-én kelt, *19.Fpk.01-06-004133/5.* számú végzésében megállapította az adós Tüzép-Centrum Kft. fizetéseképtelenségét és elrendelte a felszámolását. A bíróság felszámolónak a Gamma-Holding Gazdasági Tanácsadó és Kereskedelmi Zrt.-t jelölte ki, felszámoló-biztosnak pedig a zrt. képviselőjét: B. Imrét.

Az előzmények, mint rövid tényállás ismertetését követően vizsgáljuk meg először közelebbről a károkozó gazdasági társaságot.

I. rész

Az adós Tüzép-Centrum Kft. cégtörténete és bemutatása

A hárommillió forint jegyzett tőkéjű Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-t 1999. február 7-én három természetes személy alapította:

- 1) *S. Ferenc*, akkor Budapest III. kerület, Vulkán utca 15. II. emelet 7. ajtószám⁶ alatti lakos,
- 2) *T. Zoltán*, abban az időben Mezőtúr, Petőfi Sándor utca 2. szám alatti lakos és
- 3) *H. Lajos*, Budapest XIV. kerület, Zsálya utca 10. szám alatti lakos,

egy-egymillió forint készpénz törzsbetéttel, így mindhármuk egyformán 33,33% üzletrésszel rendelkezett a cégben. A közel nyolc éve alakult Tüzép-Centrum Kft. tevékenységei között már a megalapításakor szerepelt a fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelme, valamint a tetőszerkezet építés, tetőfedés és vízszigetelés. A cég első székhelyét a Budapest III. kerület, Kökény utca 2. II. emelet 7. ajtószám alá (S. Ferenc akkori saját lakásába), telephelyét pedig a Budaörs, 10454 helyrajzi szám alá jegyeztették be a cégbíróságon, a kft. első cégjegyzésre és képviseletre jogosult ügyvezetője pedig T. Zoltán lett.

T. Zoltánról (aki Mezőtúron, 1971. július 4-én született, anyja neve: R. Magdolna) annyit érdemes tudni, hogy korábban – még a Tüzép-Centrum Kft. megalapítása előtt – volt egy közös cége S. Ferencsel. Ez a cég a *Cserép-Centrum Plusz Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.* (Cg. 19-09-505152, utolsó székhelye: Veszprém, Vörösmarty utca 66.), amelyet a Veszprém Megyei Cégbíróság 2001. február 9-én hivatalból törölt a cégnyilvántartásból. Az 1997. május 17-én alapított Cserép-Centrum Plusz Kft.-ben T. Zoltán a cég megalapításától egészen 2000. január 3-áig, S. Ferenc pedig 1998. november 1-jétől 1999. augusztus 4-éig volt tag, S. azt megelőzően, 1997. május 17-étől 1998. november 1-jéig az ügyvezető igazgatója is volt a kft.-nek. A két üzletember minden bizonnyal innen ismeri egymást.

T. Zoltán és családja: felesége, *T.-né dr. N. Katalin* és két közös gyermekük, a két és fél éves Katalin, illetve a kéthónapos Zsuzsanna a Budapest II. kerület, Madárhegyi

⁶ Ez a cím S. első feleségének a lakása volt.

utca 78. szám alatti igen impozáns társasházban laknak, ami a Tüzép-Centrum Kft. bejegyzett székhelye 2003. március 3-ától a mai napig. (A Mezőtúr, Petőfi Sándor utca 2. II. emelet 6. ajtószám alatt T. Zoltán 55 éves özvegy édesanyja lakik, édesapja 2004 májusában elhunyt. T. Zoltánnak egyébként két testvére van, öccse, T. Csaba Budapesten, a húga, Cz.-né T. Magdolna pedig Mezőtúron élnek.)

T. Zoltán 2,4 millió forint készpénz törzsbetéttel és felesége, T.-né dr. N. Katalin 600 ezer forint készpénz törzsbetéttel 2003. május 18-án megalapították az *Omega-Bau Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*-t (Cg. 01-09-717273, székhelye: Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78., ügyvezetője: T. Zoltán), amely gyakorlatilag pontosan ugyanazt a tevékenységet – fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelmét – folytatja, amit a Tüzép-Centrum Kft., sőt a két cég kereskedelmi tevékenységét közös telephelyen (a Tüzép-Centrumnak bejegyzett telephelye, az Omega-Bau Kft.-nek fióktelepe), a Budaörs, 10454 helyrajzi számú, Fő utcai ipari területen végzi.⁷ Az Omega-Bau egyébként 2004. óta a nyereséges vállalkozások közé tartozik. (Az Omega-Bau Kft. fontosabb cégiratairól – többek között a társasági szerződéséről, a 2003., 2004. és 2005. évi egyszerűsített éves beszámolóiról – a cégbíróságon készített fotokópiáinkat az összefoglaló jelentésünkhöz mellékeljük.)

Végül T. Zoltán további két gazdasági társaságban is érdekelt, az egyik a 2003. december 6-án alapított, szintén fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelmével foglalkozó, 60 millió forint jegyzett tőkéjű *Panelház Első Magyar Építőipari Beszerzési és Kereskedelmi Zrt.* (Cg. 11-10-002625, székhelye: Kisbér, Széchenyi utca 54.). Ennek a társaságnak T. Zoltán 2004. december 6-ától az egyik felügyelőbizottsági tagja. A Panelház Zrt. egyébként 2005 áprilisa óta felszámolás alatt áll. T. másik érdekeltiségébe a 2005. szeptember 11-én alapított, ugyancsak fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelmével foglalkozó, közel 139 millió forint jegyzett tőkéjű *Új Fészek Építőanyag Nagykereskedelmi Zrt.* (Cg. 08-10-002123, székhelye: Győr, Vasvári Pál utca 8., az igazgatóság elnöke: K. Tamás) tartozik, amelynek T. Zoltán az egyik kisérszvényese 2006 márciusától.

A fenti – mint látni fogjuk nem haszontalan – kitérő után, folytatva a Tüzép-Centrum Kft. bemutatását, a Fővárosi Cégbíróságon lévő cégiratok áttanulmányozása során megállapítottuk, hogy a kft. életében az első jelentős változások 2003. március 3-án következtek be, ekkor ugyanis a taggyűlés a következő döntéseket, illetve határozatokat hozta meg. H. Lajos kilépett a gazdasági társaságból, és üzlet-részt S. Ferenc és T. Zoltán – élve az elővételi jogukkal – közösen vásárolták meg, akiknek ezáltal a következőképpen alakult üzletrészüik. S. Ferencnek 1,53 millió forint lett a törzsbetéte, így üzletrésze 51%, T. Zoltán törzsbetéte pedig 1,47 millió forint lett, ami 49% üzletrészt jelent. Ettől fogva S. Ferenc a cég többségi tulajdonosa és ügyvezetője. A kft. a Budapest III. kerület, Kökény utca 2. II. emelet 7. ajtószám alatti székhelyét áthelyezte a Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78. szám alá, ami T. Zoltán lakcíme. A cég fő tevékenységi köre a fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelme lett, új ügyvezetője – mint említettük – S. Ferenc (aki a cégiratok szerint akkor már a Budapest III. kerület, Kossuth utca 21. I. emelet 6. ajtószám alatt lakott). Végül a társaság könyvvizsgálójának az *Audit Könyvvizsgáló és Adószakértő Kft.*-től (Cg. 17-09-003322, székhelye: Szekszárd, Jókai utca 11.) T. Dánielt szavazták meg a kft. tagjai.

A Tüzép-Centrum Kft. tagjaiban 2004. január 9-én újabb változások álltak be. T. Zoltán is kilépett a társaságból, és helyette két új tag lépett be a kft.-be, az egyik S. Ferenc öccse, S. Tibor, akkor még Érd, Árvácska utca 42. szám alatti lakos, a másik pedig az erdélyi származású K. Edit (született Csikszeredán, 1967. július 22-én, anyja neve: K. Irén), Százhalombatta, Erőmű utca 26. II. emelet 1. ajtószám alatti lakos. A cég hárommillió forint jegyzett tőkéje ennek következtében úgy alakult,

⁷ Erről később még bővebben írunk.

hogyan S. Ferenc törzsbetéte 1,8 millió forint, üzletrésze 60%, S. Tibor és K. Edit törzsbetétei egyaránt 600-600 ezer forint, üzletrészeik ennek megfelelően 20-20% lettek. A Tüzép-Centrum Kft. többségi tulajdonosa tehát továbbra is S. Ferenc, és székhelye a Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78. szám alatt – a kilépett T. Zoltán lakcímén – maradt.

A következő változásbejegyzésre 2005. március 9-én került sor, ekkor a Tüzép-Centrum Kft. új telephellyel bővült, az Érd, Kankalin utca 9. szám alatti pavilonnal,⁸ és a cég Budaörs, 10454 helyrajzi számú, Fő utcai működő telephelye megmaradt.

2005. november 1-jén S. Ferenc – minden bizonnyal az addigra már kezelhetetlenné vált adósságállomány miatt – a vezető tisztségéről a kft.-ben lemondott, s helyette új ügyvezetőnek Sz. László (született Erzsiben, 1974. május 8-án, anyja neve: P. Erzsébet), Ercsi, Barát utca 12. II. emelet 1. ajtószám alatti lakost választotta meg a taggyűlés. A 2005. november 1-jén megtartott taggyűlésen S. Ferenc kijelentette, hogy az ügyvezetői teendőket a megromlott egészségi állapota miatt a továbbiakban ellátni nem tudja, ezért vezető tisztségéről lemond, és helyette egy év időtartamra Sz. Lászlót választotta meg a taggyűlés ügyvezetőnek. A taggyűlés egyben megállapította, hogy a gazdasági társaság tartozásai 2005. évben meghaladták a társaság vagyonának mértékét, ezért az új ügyvezető legfontosabb feladata a társaság pénzügyi helyzetének válságkezelése lesz. Az új ügyvezetőről, Sz. Lászlóról annyit lehet tudni, hogy nevezett eddig összesen nyolc igen jelentős, különféle főtevékenységű – számítástechnikai, ingatlanforgalmazási, biztonságtechnikai, fémszerkezetgyártó, valamint gazdasági-pénzügyi befektető – gazdasági társaságban volt, illetve van jelenleg is érdekelve. Ezekben a gazdasági társaságokban Sz. főképpen felügyelőbizottsági tagságot, vagy a cégek átalakulását, végelszámolását intéző, illetve a felszámolását elősegítő ügyvezetői tisztséget töltött be, a kisebbik részükben pedig üzletrész-tulajdonos volt, vagy az napjainkban is.

A Tüzép-Centrum Kft. 2006. április 13-i, s egyben utolsó változásbejegyzésére azért került sor, mert K. Edit tag – mint később látni fogjuk alapos okkal – kivált a gazdasági társaságból, ennek következtében a bent maradó tagok üzletrésze a következőképpen változott meg. S. Ferenc törzsbetéte 2,4 millió forint, üzletrésze 80%, testvére, S. Tibor törzsbetéte pedig maradt 600 ezer forint, ami 20% üzletrész, tehát 2006. április 13-ától a Tüzép-Centrum az S. testvérek családi vállalkozásává vált.

A Tüzép-Centrum Kft. jelenleg három bankszámlával rendelkezik, a Citibanknál (Budapest V. kerület, Szabadság tér 7.) kettővel, a CIB Banknál (Törökbálint, Bajcsy-Zsilinszky út 75.) pedig eggyel, ezek:

- 1) 10800021-90000001-84524401 (számlanyitás dátuma: 2001. december 2.),
- 2) 10800021-20000001-84525628 (számlanyitás dátuma: 2005. december 3.),
- 3) 10700268-24187706-51100005 (számlanyitás dátuma: 2006. június 21.).

A cégbírói iratbetekintés során – évekre visszamenőleg – megvizsgáltuk a Tüzép-Centrum Kft. gazdasági helyzetének, rentabilitásának alakulását, és megállapítottuk, hogy a cég adózott eredményei, jóváhagyott osztalékai és mérleg szerinti eredményei – a társaság egyszerűsített éves beszámolóiban – az alábbiak voltak:

Üzleti év:	Adózott eredmény (forintban):	Jóváhagyott osztalék, részesedés:	Mérleg szerinti eredmény:
2000.	7.806.000,-	2.280.000,-	5.526.000,-
2001.	23.094.000,-	5.400.000,-	17.694.000,-

⁸ Erről később még több helyütt írunk.

2002.	13.301.000,-	6.000.000,-	7.301.000,-
2003.	12.802.000,-	3.000.000,-	9.802.000,-
2004.	15.742.000,-	5.000.000,-	10.742.000,-

(2005. évi mérleget már nem találtunk a cégbíróságon!)

A fenti adatokból világosan látszik, hogy a Tüzép-Centrum pénzügyi eredményei gyakorlatilag a megalakulásától 2005-ig jók voltak, a cég stabilan nyereséges, bár nyereségességének tendenciája kissé ingadozó volt. Ezért a továbbiakban azt vizsgáltuk meg, vajon mi okozhatta, hogy a kft. 2005. második felétől fokozatosan fizetésképtelenné vált. Hiszen – az előzményekben leírtakon túl – 2006. augusztus 5-én az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Észak-budapesti Igazgatóságának 5. Végrehajtási Osztálya, 5556937504 ügyszámon végrehajtást rendelt el a céggel szemben, vagyis a Tüzép-Centrum Kft.-nek nemcsak magántartozása, hanem köztartozása is van. A köztartozás miatt – információink szerint – az APEH Észak-budapesti Igazgatósága 2006. október 25-én lefoglalta a cég tulajdonát képező HBB-651 forgalmú rendszámú, zöldszínű, Audi A6 típusú személygépkocsit (amit valószínűleg addig S. Ferenc használt), ez pedig arra utal, hogy a Tüzép-Centrum Kft. fenti bankszámlái már üresek lehetnek az adóhivatal inkasszói miatt. (A Tüzép-Centrum Kft. fontosabb cégiratairól – többek között a társasági szerződéseiről, taggyűlési jegyzőkönyveiről, az egyszerűsített éves beszámolóiról stb. – készített fotokópiákat az összefoglaló jelentésünkhöz mellékeljük.)

A cégiratok áttanulmányozását követően személyes adatgyűjtéseket hajtottunk végre a Tüzép-Centrum Kft. szék- és telephelyén, valamint annak a 2005. március 9-én bejegyzett fióktelepén, továbbá a területileg illetékes körzeti földhivatalokban is, melyek során az alábbiakat állapítottuk meg.

A kft. jelenlegi székhelyéről megtudtuk, hogy az a természetben a Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78. szám alatt található, 54601/1/A/2 helyrajzi számú, lakóház és udvar megjelölésű, társasházi ingatlan 87/251-ed része, ami egy 254 m² alapterületű lakásingatlan. Ezt a társasházi lakást 2003. október 17-én – a már említett – T.-né dr. N. Katalin vásárolta meg 1/1 tulajdoni hányaddal, aki a férjével, T. Zoltánnal ezt követően költözött oda Mezőtúrról. (T.-né tulajdonát képezi még az ingatlanon belül egy 138 m² alapterületű teremgarázs 2/8-ad része is.) Ez a cím tehát jóval előbb lett a két – S. Ferenc és T. Zoltán érdekeltségébe tartozó – cég bejegyzett székhelye,⁹ mielőtt oda T. Zoltán és felesége beköltözött volna. Persze ez teljesen mindegy, hiszen ténylegesen egyik cég sem ott működik, hanem az alábbi budaörsi telephelyen, a Madárhegyi utca 78. pusztán levelezési címe a két társaságnak.

A fenti cégek budaörsi közös telephelyéről a Budakörnyéki Földhivatalban megállapítottuk, hogy a 10454 helyrajzi számú, Budaörs északi határában található, 8997 m² alapterületű, kivett ipari terület megjelölésű telekingatlan 1984 óta a magyar állam tulajdonát képezi. 1996. január 1-jén került az Állami Autópálya Kezelő Rt. (Budapest III. kerület, Lajos utca 74-76.) kezelésébe, majd 2006. május 23-án – jogutódlás jogcímén – az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság (Budapest II. kerület, Fényes Elek utca 7-13.) vagyongazdálkodásába. Az ingatlant 1998. december 16-án csatolták Budaörs belterületéhez. (Az ingatlan hitelesítés nélküli, teljes tulajdoni lap másolatát lásd a jelentés mellékletében.)

Ehelyütt fontos kiemelni, hogy 2003. május 23-án a Tüzép-Centrum Kft. nyilatkozatban járult hozzá ahhoz, hogy a 10454 helyrajzi számú bejegyzett telephelyén az Omega-Bau Kft. fióktelepet létesítsen, s azt fióktelepeként jelölje, illetve jelentse be a

⁹ A Tüzép-Centrum Kft.-je 2003. március 3-ától, a már említett Omega-Bau Kft.-je pedig 2003. június 2-ától.

cégbíróságon és más hatóságoknál. Ezen az okiraton a Tüzép-Centrum Kft. magát hamisan az ipari terület tulajdonosa és bérbeadójaként tüntette fel (az okirati bizonyíték fotókópiáját lásd a mellékletben, az Omega-Bau Kft. cégiratai között). Bérleti szerződés és megosztási vázlatrajz hiányában azonban nem állt módunkban pontosan megállapítani, hogy az ingatlanon belül melyik rész, illetve mekkora terület az Omega-Bau Kft.-jé, és egyáltalán milyen összegű bérleti díjat fizet a Tüzép-Centrum Kft. részére, amennyiben persze egyáltalán létezik ilyen bérleti szerződés a két cég között. Az azonban biztos, hogy a telephelyen kívül és belül is mind a két cég neve jól láthatóan, nagyméretű táblákon fel van tüntetve.¹⁰

A két cég – immár közös – budaörsi telephelyén személyesen eljárva megállapítottuk, hogy ezen a tulajdonképpeni TŰZÉP-telepen jelenleg igen jelentős mennyiségű és értékes építési anyag található.¹¹ A helyszín bejárásakor az ott dolgozó személyek megnyilatkozásaiból csak sejtethető volt számunkra, hogy a Fő utca elején lévő raktárak mögötti udvaron elhelyezett építési-, falazó- és szigetelőanyagok, tetőcserepek illetve egyéb tetőfedőanyagok a Tüzép-Centrum tulajdonát képezhetik, amelyek a múlt évben kerülhettek erre a helyre. Ezek az anyagok gazdátlanok tűnnek, mert például a tél folyamán a szél által ledöntött szigetelő bazaltgyapot bálák összerakását sem végezte el senki, annak ellenére, hogy azok ebben a helyzetükben károsodhatnak.

Végül a Tüzép-Centrum Kft. bejegyzett fióktelepéről – ami egyben a *Béta-Bau Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.*¹² bejegyzett székhelye – az Érd, Kankalin utca 9. számmal kapcsolatban az Érdi Körzeti Földhivatalban a következőket állapítottuk meg. Érd Város Önkormányzata a természetben Érd belterületén, a Kankalin utca 9. szám alatt található, 2584/8 helyrajzi számú, 45 m² alapterületű, kivett üzlet megjelölésű ingatlant még 1994. április 12-én adta el S. Ferenc szülei, az idősebb S. Ferenc és felesége S. Ferencné, Érd, Molnár utca 52. szám alatti lakosok részére. A szülők ezt az ingatlant – ami tulajdonképpen egy könnyűfém-szerkezetű pavilon¹³ – 2003. november 12-én, ajándékozás jogcímén a fiaikra, az ifjabb S. Ferencre és Tiborra ruházták át. Az ingatlan már tehermentes, azonban megjegyezzük, hogy a Citibank Zrt. – ami a Tüzép-Centrum Kft. számlavezető pénzintézete – 2004. május 6-án keretbiztosítéki jelzálogjogot jegyeztetett be rá 98,6 millió forint és járulékai erejéig, amelyet 2006. szeptember 5-én töröltek. (Az ingatlan hitelesítés nélküli, teljes tulajdoni lap másolatát is a jelentésünkhöz mellékeljük.)

Az eddigi adatok birtokában, a 2005. március 9-én kelt tagjegyzékbe foglalt új lakácscímén, a Százhalombatta, Attila utca 10. szám alatt meghallgattuk a Tüzép-Centrum Kft.-ből 2006. április 13-án kilépett K. Edit volt tagot, aki az alábbiakról adott felvilágosítást.

Nevezett elmondta, hogy valamivel több, mint egy évig volt a Tüzép-Centrum Kft. tagja, ez alatt az idő alatt a budaörsi telephelyen dolgozott, az adminisztrációs tevékenységet irányította. Bár 2006. április 13-án kilépett a cégből, de továbbra is a kft. alkalmazásában maradt, és 2006 augusztusáig Budaörsön tevékenykedett. Kijelentette, hogy a Tüzép-Centrum gazdasági tevékenysége 2005-ig eredményes volt, hiszen addig kétszer is kapott nyereségrészesedést, osztalékot. Aztán 2005-ben S. Ferenc és öccse, S. Tibor nagyon sokat voltak távol a Budaörsön működő TŰZÉP-teleptől, így szinte neki egyedül kellett minden feladatot megoldania. A Tüzép-Centrum Kft. és az Omega-Bau Kft. közös telephelyen való működésével kapcsolatban K. Edit elmondta, több esetben volt rá példa, hogy egyik cég a másiktól kért, illetve vett át építési anyagot, tehát az áruk időnként keveredtek egymással. Tudomása szerint a Tüzép-Centrum Kft. még 2006. november hónapban is végzett árusí-

¹⁰ Helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

¹¹ Amint az a mellékletben található fényképfelvételeken is látható.

¹² Erről a cégről később még írunk.

¹³ Helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

tást a budaörsi telephelyén. A Tüzép-Centrum Kft. 2005. évi fizetéseképtelenné válása okára K. Edit azonban nem tudott (vagy inkább nem akart) határozott magyarázatot adni. Részbeni okaként az építőiparra jellemző körbetartozást említette, s mivel a két vezető a kérdéses időszakban nagyon sokat volt távol, mert S. Ferenc és Tibor 2005-ben Érden, az Ond vezér utca 54-56. szám alatti családi házaikat építették, ezért a cég gazdasági irányítását kiengedték a kezükből, például a számláikat ki nem egyenlítő vásárlókat nem szólították fel fizetésre, s emiatt nagy kintlévőségek halmozódott fel. Aztán S. Ferenc ezen idő alatt többször beteg volt, állítólag „lábbon hordott ki” egy szívinfarktust, és a térdét is meg kellett műteni valamilyen okból. Majd K. Edit arról beszélt, hogy S. Ferencet már 1989. óta ismeri, rendes embernek tartotta, ezért helyezkedett el nála dolgozni, illetve lett később a kft. tagja. A társaságból 2006 tavaszán történt kilépésére vonatkozóan azonban nem tudott (vagy nem kívánt) magyarázattal szolgálni. A cég Érd, Kankalin utca 9. szám alatti fióktelepére vonatkozóan úgy nyilatkozott, hogy az egy igen jelentéktelen, kis kapacitású hely, ami régebben az S. testvérek édesanyjának volt a baromfihús boltja. Kérdésünkre, az S. testvérek építkezéséről K. Edit elmondta, hogy ő erről nem sokat tud, ismeretei szerint S. Ferencnek Óbudán, a Kossuth utca 21. szám alatt volt egy lakása, Ürmön pedig elvált feleségével egy közös családi háza, melyeket eladott, a vételárakat pedig kölcsönök felvételével kiegészítve építkezett. Az Óbudai lakást tudomása szerint S. és volt felesége, *M. Jolán*, M. előző házasságából származó fiának, *R. Tamás*nak adta el, a vételár kifizetésének megoldását, illetve az azon történt osztozkodást azonban K. nem ismeri. S. Tibornak pedig korábban Érden volt egy családi háza, amit értékesített, és e mellé ő is bankkölcsönt vett fel az építkezéshez. K. Edit végül a Tüzép-Centrum Kft. új ügyvezetőjéről, Sz. Lászlóról érdemi információval szolgálni nem tudott, mert állítása szerint ezt az embert nem ismeri.

II. rész

Az adós Tüzép-Centrum Kft. felhalmozott adósságáért felelős tagjai:
S. Ferenc és S. Tibor

A Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. többségi tulajdonosáról, illetve a 2003. március 3-a és 2005. november 1-je közötti időszakban volt felelős ügyvezetőjéről (ebben az időszakban halmozta fel cége a tartozását a Nobasil-Hungária Építőipari Szigetelőanyaggyártó Kft.-vel szemben), S. Ferenc építőanyag-kereskedelmi vállalkozóról, valamint annak családi körülményeiről és vagyoni helyzetéről az alábbiakat állapítottuk meg.

Az információink szerint eddig még büntetlen előéletű S. Ferenc – családi állapotát tekintve elvált férfi – 1966. január 5-én, Érden született, és ott is nevelkedett, anyja neve: W. Mária (mobiltelefonszáma: +36-20-639-7978). Egy fiútestvére van, S. Tibor, aki szintén Érden, 1967. augusztus 22-én született (őróla később írunk). A szüleik tősgyökeres érdiek, édesapja az idősebb *S. Ferenc* (született Érden, 1942. november 21-én, anyja neve: T. Anna) és édesanyja *S. Ferencné* (született W. Mária, Érden, 1944. október 20-án, anyja neve: G. Mária) viszonylag módos, de egyszerű emberek, ma már mindketten nyugdíjasok. 1967. óta élnek az Érd, Molnár utca 52. szám alatti régi típusú, de a közelmúltban felújított kertes családi házukban,¹⁴ ahová még az idősebb fiuk, S. Ferenc 2004 áprilisa óta van állandó lakosként bejelentve.

S. Ferenc 21 éves korától, 1987 nyarától különböző budapesti címeken élt, információink szerint először a XIII. kerület, Szegedi út 31., majd 1999-től a III. kerület, Vulkán utca 15. II. emelet 7., később, 2001 júniusától pedig a III. kerület, Kossuth

¹⁴ Helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

utca 21. I. emelet 6. ajtószám alatt. S. Ferenc 2005 végén, illetve 2006 elején költözött a jelenlegi, igen impozáns, luxus kivitelezésű, úszómedencés családi házába Érden, az Ond vezér utca 56. szám alá,¹⁵ ahol mostani élettársával és annak első házasságából származó két leánygyermekével, valamint S. első házastársától született, ma 17 éves kamaszfiával, S. Tamással él közös háztartásban. S. Ferenc jelenlegi élettársa R. Ildikó (született 1967. március 13-án) tanítónő az Érdi Gyóni Géza Általános Iskolában, diplomáját a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán szerezte. R. Ildikó első házasságából származó két leánygyermek közül a 18 éves E. Hajnalka az idősebb (1989. március 15-én született), aki jelenleg Tatán egy művészeti szakközépiskolába jár, a fiatalabb, a 12 esztendőes E. Barbara (1995. április 22-én született) pedig az Érdi Gyóni Géza Általános Iskola tanulója. S. első házastársától született 17 éves kamaszfi, S. Tamás (1990. május 27-én született) gimnáziumi tanuló. (Az iWiW-ről letöltött adatlapjaikat és a családi fényképeket lásd a mellékletben.)

Az S. Ferenc felsorolt lakóhelyein lefolytatott személyes adatgyűjtések során, valamint az illetékes kerületi földhivatalokban a következőket állapítottuk meg. A természetben a Budapest III. kerület, Vulkán utca 15. II. emelet 7. ajtószám alatt található, 187810/94/A/7 helyrajzi számú, 78 m² alapterületű, 1 + 3 félszobás öröklakás – a K. Edit meghallgatásánál már említett – M. Jolán (született 1958. július 28-án, anyja neve: K. Jolán) és korábbi férje, R. János (született 1958. február 16-án) tulajdonát képezte 1988. január 25-étől. S. Ferenc 1999-ben – a nála nyolc évvel idősebb – M. Jolán élettársaként egy ideig ebben a lakásban lakott. S. egyébként az 1990-es évek második felétől udvarolt M. Jolánnak, mielőtt összeköltöztek a III. kerület, Vulkán utcai lakásba. Adataink szerint 2000 júniusában M. Jolán a lakás rá eső 1/2-ed tulajdoni részét elajándékozta fiának, R. Tamásnak (született 1978. augusztus 29-én), aki azt az édesapjával, R. Jánossal közösen 2004. július 25-én eladták egy budapesti házaspár részére.

A Fővárosi Kerületek Földhivatalánál megállapítottuk továbbá, hogy S. Ferencnek 1997-től 2003 augusztusáig a tulajdonában volt, 1/1 tulajdoni hányaddal, a természetben a Budapest III. kerület, Kökény utca 2. II. emelet 7. ajtószám alatt található, 18927/86/A/8 helyrajzi számú, 52 m² alapterületű, 1 + 2 + félszobás öröklakás,¹⁶ ahová a Tüzép-Centrum Kft. első székhelye volt bejegyezve. Ezt a lakást tőle a fenti időpontban M. Jolán vásárolta meg, majd néhány hónap múlva eladta egy J. Ildikó nevű személynek.

S. Ferenc 1999. szeptember hónapban M. Jolánnal közösen megvásárolták a természetben a Budapest III. kerület, Kossuth utca 21. I. emelet 6. ajtószám alatti, 18947/81/A/6 helyrajzi számú, 76 m² alapterületű öröklakást, fele-fele tulajdoni arányban (helyszíni fényképfelvételeinket szintén lásd a mellékletben). Aztán 2003. májusban S. Ferenc a lakásingatlan 1/2-ed részét eladta R. Tamásnak, így ettől az időtől a lakás két tulajdonosa R. Tamás és édesanyja, M. Jolán. (Megjegyezzük, hogy e panellakás 1/2-ed részéért kapott pénzből S. Ferenc biztosan nem tudta finanszírozni az érdi családi háza építését, amint azt K. Edit a meghallgatása alkalmával állította.)

A Budakörnyéki Földhivatalban személyesen eljárva megállapítottuk, hogy S. Ferenc és – akkorra már a felesége – M. Jolán 2001. április 30-án ugyancsak közösen vásárolták meg a természetben az Üröm belterületén, a Kodály Zoltán utca 6. szám alatt található, 1328 helyrajzi számú, 905 m² alapterületű, kivett lakóház és udvar megjelölésű ingatlant, szintén fele-fele tulajdoni arányban. S. Ferenc 1/2-ed tulajdoni részére 2004. február 17-én házassági vagyonközösség megszüntetését jegyezték be, majd a jelentős bankkölcsönökkel terhelt ingatlant a – közben elvált – felesé-

¹⁵ Helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

¹⁶ Az ingatlanról készített fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

gével együtt 2005. március 13-án, tulajdonjog fenntartással eladták egy budapesti ügyvéd részére. Tehát S. Ferencnek ebből az ingatlanból sem származhatott komoly bevétele. (Az ingatlan hitelesítés nélküli, teljes tulajdoni lap másolatát lásd a mellékletben.)

Végül az Érdi Körzeti Földhivatalban is személyesen eljárva állapítottuk meg, hogy Érd Város Önkormányzata 2003. november 8-án az Érd belterületén található, 3897 helyrajzi számú ingatlanból kialakította a 3897/1 helyrajzi számú, 1600 m² alapterületű, a természetben Érd, Ond vezér utca 56. szám alatt található telekinlátant. Majd 2004. november 11-i bejegyzéssel, vétel jogcímén – 2006. november 3-áig érvényes beépítési kötelezettséggel – eladta azt S. Ferenc, már Érd, Ond vezér utca 56. szám alatti lakosként feltüntetett személynek, aki annak jelenleg is egyedüli, 1/1-es tulajdonosa. Ehelyütt érdekességként megjegyezzük, hogy a tulajdoni lapon vevőként bejegyzett S. Ferenc lakásának címe a vételi határozat elkészítésének idején, a Tüzép-Centrum Kft. céganyagában elfekvő iratok szerint a Budapest III. kerület, Kossuth utca 21. II. emelet 6. ajtószám alatt volt, egyébként pedig – információink szerint – 2004 áprilisától a mai napig az Érd, Molnár utca 52. szám alá (szülei házába) van állandó lakosként bejelentkezve, tehát S. mind a földhivatal, mind pedig a cégbíróság részére valótlán adatokat szolgáltatott.

Megállapítottuk továbbá, hogy Érd Város Önkormányzata az Érd belterületén lévő, 3897 helyrajzi számú ingatlanból kialakította a 3897/2 helyrajzi számú, 1305 m² alapterületű, a természetben Érd, Ond vezér utca 54. szám alatt található telekinlátant is. Majd szintén 2004. november 11-én, vétel jogcímén – ugyancsak 2006. november 3-áig érvényes beépítési kötelezettséggel – eladta azt S. Tibor és neje, *S. né H. Valéria* (született Érden, 1968. szeptember 11-én, anyja neve: F. Mária), Érd, Árvácska utca 42. szám alatti lakosok részére.

Az S. testvérek a fenti ingatlanokra történő családi házak felépítésére 2004. november 19-én kértek és kaptak építési engedélyt, S. Ferenc építési engedélyszáma: *1/5512/2004.11.19.*, S. Tibor és neje építési engedélyszáma: *1/5513/2004.11.19.* A lakhatási engedélyeket pedig 2006. február 19-én kapták meg, S. Ferenc *1/3407-5.* szám alatt, S. Tibor és neje pedig *1/3408-5.* szám alatt, tehát nevezettek a családi házaikat¹⁷ valóban 2005. év folyamán építették fel. Az építkezéshez S. Ferenc – a tulajdoni lapon található feljegyzés szerint – az OTP Jelzálogbank Zrt.-től 2005. június 20-án 88.823,- svájci frank (~több mint 13,8 millió forint) kölcsönt vett fel. S. Tibor és neje pedig 2005. április 29-én az Erste Bank Hungary Nyrt.-től 73.880,- svájci frank (~11,5 millió forint) kölcsönt vettek fel. Ezek a bankkölcsönök megítélésünk szerint még mindig nem fedezhették az S. testvérek luxus kivitelezésű családi házaik felépítését. (A két érdi ingatlan hitelesítés nélküli, teljes tulajdoni lap másolatát ugyancsak lásd a mellékletben.)

S. Ferenc ingatlanvagyonai helyzetének vizsgálatával párhuzamosan megvizsgáltuk nevezett ingóvagyonát is, melynek során a következőket állapítottuk meg. S. három gépjárművel rendelkezik: 1998-tól a tulajdonát képezi a FEB-412 forgalmi rendszámú, BMW 318i típusú, kékszínű, 1999-től szintén a tulajdonát képezi a GVV-935 forgalmi rendszámú, BMW 535i típusú, feketeszínű személygépkocsi, valamint 2001 júniusától az UBH-734 forgalmi rendszámú, Yamaha típusú, szürkeszínű motorkerékpár is. A két BMW azonban jelentős értéket nem képvisel, mert mindkettő közel 20 éves autó, a Yamaha pedig 1992-es gyártási évű lehet.

S. Ferenc építési-anyag kereskedelmi és építési vállalkozó üzletrészeinek vizsgálata alkalmával pedig megállapítottuk, hogy eddig összesen hat gazdasági társaságban volt érdekelt, illetve érdekelt ma is, ezek kronológiai sorrendben az alábbiak:

¹⁷ Helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.

- 1) Az első cég, amelyben S. Ferenc T. Zoltánnal, korábbi üzlettársával közösen voltak tagok, az – előző fejezetben már említett – 1997. május 17-én alapított Cserép-Centrum Plusz Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft., amelyet a Veszprém Megyei Cégbíróság 2001. február 9-én hivatalból törölt a cégnyilvántartásból.
- 2) Ezt követte az 1999. február 7-én megalapított Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., amelyről összefoglaló jelentésünk I. része szól.
- 3) Aztán S. Ferenc 1999. május 14-étől 2001. szeptember 30-áig az egyik tagja és ügyvezetője is volt a fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelmével, valamint tetőszerkezet építéssel, tetőfedéssel és vízszigeteléssel foglalkozó, 1998 októberében alapított *Dolomit 98. Építőipari, Kivitelező és Szolgáltató Kft.*-nek (Cg. 01-09-679666, székhelye: Budapest IV. kerület, Külső Szilágyi út 78.). Ebben a kft.-ben a fenti időszakban 50% üzletrésszel tag volt még *O. Miklós*, Budapest II. kerület, Labanc utca 12/C szám alatti lakos is, aki jelenleg a Béta-Bau Zrt.¹⁸ felügyelőbizottsági tagja. A Dolomit 98. Kft.-nek egyébként a Fővárosi Bíróság 2004. május 7-én – megállapítva fizetéseképtelenségét – elrendelte a felszámolását, majd 2004. május 14-én a működését is felfüggesztette.
- 4) S. Ferenc 2001. április 12-e és 2002. szeptember 5-e között – a Tüzép-Centrum korábbi tagjával, H. Lajossal együtt – a tagja, sőt az alapító tagja volt az ugyancsak fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelmével is foglalkozó *Immobilie Ingatlanberuházó és Építőipari Kft.*-nek (Cg. 01-09-675115, székhelye: Budapest XIII. kerület, Tahí utca 42.). 2003. május 16-án az Immobilie Kft., mint a Budapest II. kerület, Madárhegyi utca 78. szám alatti ingatlan tulajdonosa nyilatkozatban járult hozzá, hogy a T. Zoltán-féle Omega-Bau Kft. a címet székhelyeként jelölje meg, illetve jelentse be a cégbíróságon és más hatóságoknál. A Fővárosi Cégbíróság 2006. június 3-án hivatalból megindította a közben szintén problémássá vált Immobilie Kft. törlésére irányuló eljárását.
- 5) 2003. június 4-étől 2006. október 1-jéig S. Ferenc tagja volt még a *Zuglói Tekeszalón Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*-nek (Cg. 01-09-738798, székhelye: Budapest XIV. kerület, Fűrész utca 41.), amely jelenleg is rendben működik.
- 6) Végül S. Ferenc 2006. augusztus 1-jétől a mai napig az egyik felügyelőbizottsági tagja a 70 millió forint jegyzett tőkéjű, főtevékenységként hitelnyújtással foglalkozó *Delta Faktor Pénzügyi Szolgáltató Zrt.*-nek (Cg. 01-10-045223, székhelye: Budapest IX. kerület, Pál utca 8/B). A zártkörűen működő részvénytársaság egyik főrésztvényese a *Glóbusz Magas- és Mélyépítmény-szigetelő és Szolgáltató Kft.* (Cg. 01-09-069934, székhelye: Budapest XI. kerület, Bartók Béla út 95.), amelynek ugyanaz az Audit Könyvvizsgáló és Adószakértő Kft. a könyvvizsgálója, ami a Tüzép-Centrum Kft.-jé.

Magánnyomozásunk során S. Ferencnek a gazdasági tevékenységén túl, a közéleti tevékenységével összefüggésben megtudtuk, hogy a közel 56 ezer lelket számláló Érd Megyei Jogú Város önkormányzati képviselőtestületének az egyik tagja.

S. Ferenc testvére és egyben üzlettársa, az információink szerint eddig még szintén büntetlen S. Tibor vonatkozásában a – már leírt – Érd, Ond vezér utca 54. szám alatti, rendkívül értékes ingatlanvagyonán kívül más jelentősebb vagyontárgyat nem találtunk, a feleségének azonban van egy cége. S.-né H. Valéria, *F. Tamás* (született

¹⁸ Erről az S. testvérek érdekeltségébe tartozó cégről később még írunk.

Kőszegen, 1966. április 17-én, anyja neve: H. Ilona), Érd, Narancsfa utca 12. szám alatti lakos és *H. Lajos* (született Érden, 1970. augusztus 24-én, anyja neve: G. Mária), Németország, Hamburg, Weber Str. 59. szám alatti lakos, 2005. október 21-én 30 millió forint jegyzett tőkével megalapították a már többször említett Béta-Bau Zrt.-t (Cg. 13-10-001345). A zártkörűen működő részvénytársaság többségi tulajdonosa (tulajdoni hányada: 60%), főreszvényese a Németországban élő H. Lajos. A Béta-Bau vezérigazgatójának F. Tamás alapító tagot választották (igazgatóság nincs), a felügyelőbizottság elnökének pedig azt az O. Miklós (született Budapesten, 1945. május 25-én, anyja neve: D. Antónia), Budapest II. kerület, Labanc utca 12/C szám alatti lakost, aki a Dolomit 98. Építőipari, Kivitelező és Szolgáltató Kft.-ben S. Ferenc üzlettársa volt (lásd fentebb). A felügyelőbizottság másik két tagja: *H. Mária* (született Érden, 1968. december 13-án, anyja neve: G. Mária), Érd, Narancsfa utca 12. szám alatti lakos – aki az egyik alapító, H. Lajos testvére és F. Tamás vezérigazgató felesége –, valamint *K. László* (született Budapesten, 1972. szeptember 23-án, anyja neve: J. Ilona), Budapest XIX. kerület, Sarlósfecske utca 26. szám alatti lakos. (A Béta-Bau Zrt. fontosabb cégiratairól készített fotokópiákat is mellékeljük az összefoglaló jelentésünkhöz.) A Béta-Bau Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt. az ügy szempontjából azért figyelemreméltó cég, mert székhelye, az Érd, Kankalin utca 9. szám alatti pavilon – az S. testvérek édesanyjának volt baromfihús boltja – megegyezik az adós Tüzép-Centrum Kft. bejegyzett fióktelepével. Ezen túlmenően a Béta-Bau Zrt. főtevékenysége – a fa, építőanyag és szaniterárúk nagykereskedelme – megegyezik a Tüzép-Centrum Kft. főtevékenységével, valamint mind a két cég jegyzi a tetőszerkezet építés, tetőfedés és vízszigetelés tevékenységi köröket is. További egyezés, hogy mind a két társaságnak az Audit Könyvvizsgáló és Adószakértő Kft.-től T. Dániel a könyvvizsgálója, és az sem véletlen, hogy az Érd, Kankalin utca 9. szám alatti pavilon S. Ferenc és S. Tibor tulajdonát képező ingatlan. További érdekes összefüggés, hogy F. Tamás vezérigazgató korábban a Tüzép-Centrum Kft. alkalmazottja volt, akinek felesége a zrt. egyik felügyelőbizottsági tagja, annak testvére meg a részvénytársaság Németországban élő főreszvényese, S.-né H. Valéria alapító tag pedig S. Tibor felesége. A Béta-Bau Zrt. felügyelőbizottságának elnöke, O. Miklós S. Ferencnek nemcsak régi üzlettársa, hanem atyai jó barátja, mentora is. Dr. O. Miklós egyébként a műszaki tudományok kandidátusa, 1994-ben PhD fokozatot szerzett, és jelenleg a Kaposvári Műszaki Főiskola tanszékvezető tanára. Szakterületei: az épületfizika, az épületszerkezetek és az épületszigetelések. O. Miklós és S. Ferenc korábban több közös tanulmányt jelentettek meg az épületszerkezetek és épületszigetelések témakörében, ebből arra következtetünk, hogy S. Ferenc valamilyen felsőfokú építész végzettséggel rendelkezhet, talán építészmérnök lehet.

A Béta-Bau Zrt. és a Tüzép-Centrum Kft. között kimutatott egyezések és összefüggések arra engednek következtetni, hogy a Béta-Bau Zrt.-t stróman személyek irányítják, és azt valójában az S. testvérek hozták létre. A 2005. október 21-én 30 millió forint jegyzett tőkével megalapított Béta-Bau Zrt. kiválóan alkalmas arra, hogy a 2005. augusztus–november hónapokra csődbement Tüzép-Centrum Kft. vagyonát átmentsék e részvénytársaságba. A Tüzép-Centrum 2005. évi gyors csődbemenetele pedig egyenesen arányos az S. fivérek Érdi, Ond vezér utca 54-56. szám alatti családi házáinak luxus kivitelezésű felépítésével.

Végül megállapítottuk, hogy S. Tibor a korábban tulajdonát képező, a természetben Érd belterületén, az Árvácska utca 42. szám alatt található, 3340 helyrajzi számú, 676 m² alapterületű, kivett lakóház, udvar és gazdasági épület megjelölésű ingatlanát 2005. július 14-én – az Ond vezér utca 54. szám alatti építkezése miatt – eladta egy fiatal helybéli házaspár részére. (Az ingatlan hitelesítés nélküli tulajdoni lapjának szemlemásolatát és a helyszíni fényképfelvételeinket lásd a mellékletben.)

Rövid összegzés, értékelés és javaslat

A magánnyomozás során összegyűjtött adataink szerint az S. fivéreknek az érdi, Ond vezér utca 54-56. szám alatti családi házaik luxus kivitelezésű felépítését – véleményünk szerint – teljes mértékben nem fedezhették az alábbi jövedelemforrásaik:

- 1) S. Ferenc Budapest III. kerület, Kökény utca 2. II. emelet 7. ajtószám alatti öröklakásának 2003. augusztusi, a Budapest III. kerület, Kossuth utca 21. I. emelet 6. ajtószám alatti panellakása 1/2-ed részének 2003. májusi, valamint az Üröm, Kodály Zoltán utca 6. szám alatti családi háza 1/2-ed részének 2005. március 13-i eladása;
- 2) S. Ferencnek az OTP Jelzálogbank Zrt.-től 2005. június 20-án felvett 88.823,- svájci frank (~több mint 13,8 millió forint) bankkölcsöne;
- 3) S. Ferencnek a Delta Faktor Pénzügyi Szolgáltató Zrt.-ben 2006. augusztus 1-jétől vállalt felügyelőbizottsági tagsága, és az Érd város önkormányzati képviselőtestületi tagsága után járó tiszteletdíjai, hiszen azokat jóval az építkezés befejezése után kezdték el számára folyósítani;
- 4) S. Tibor Érd, Árvácska utca 42. szám alatti családi házának 2005. július 14-i értékesítése;
- 5) és végül S. Tibor és nejének 2005. április 29-én az Erste Bank Hungary Nyrt.-től felvett 73.880,- svájci frank (~11,5 millió forint) bankkölcsöne.

Az S. testvéreknek tehát szükségük lehetett a Tüzép-Centrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-be 2005. év folyamán befolyt pénzüsszegek kivételére is, hiszen sürgette őket az érdi ingatlanok 2006. november 3-áig szóló beépítési kötelezettsége. Amennyiben S. Ferenc és S. Tibor nem osztalékelőlegként – szabályosan lekönnyelve – vették ki a pénzt a cégükből, és költötték el a családi házaik felépítésére, úgy sikasztást követtek el a Tüzép-Centrum Kft.-vel, mint önálló jogi személlyel szemben, és ebből eredően természetesen adócsalást is. Az is kézenfekvő, hogy a Tüzép-Centrum Kft. által forgalmazott építőanyagok közül esetleg beépítésre kerülhettek építési anyagok az érdi családi házakba, amelyek közvetlenül a Tüzép-Centrum Kft.-től, vagy az Omega-Bau Kft.-n, 2005. október 21-e után pedig a Béta-Bau Zrt.-n keresztül is kikerülhettek az építkezések helyszínére. Természetesen ez szintén sikasztásnak minősül, azonban ezeknek a bűncselekményeknek a bizonyíthatóságához részletes könyvvizsgálatok, illetve tételes számlaellenőrzések szükségesek.

Az összefoglaló jelentésben leírtak alapján javasoljuk, hogy a T. Megbízó tegyen büntetőfeljelentést S. Ferencsel és S. Tiborral szemben sikkasztás és adócsalás megalapozott gyanúja miatt, mind az illetékes nyomozószerveknél (rendőrség és ügyészség), mind pedig az illetékes adóhatóságnál is.

Tisztelettel:

.....

a nyomozási projekt vezetője

.....

ügyvezető igazgató

IRODALOMJEGYZÉK

Dr. Illár Sándor – Karnyjejeva L.M. – Dr. Kertész Imre – Dr. Katona Géza – Lassó Károly – Dr. Magyar József – Dr. Pusztai László: *Kriminalisztika 2. – Krimináltaktika* – BM Könyvkiadó, Budapest, 1983.

Dr. Popper Péter – Dr. Kis Géza – Pápainé dr. Faragó Katalin – Machó Márta – Csondorné dr. Schüller Gabriella – Mosonyiné Buzás Klára – Celebrini Jánosné: *Pszichológiai ismeretek* – BM Könyvkiadó, Budapest, 1987.

Dr. Faragó Katalin: *Bevezetés a kriminálpszichológiába* – Kézirat, Tankönyvkiadó, Budapest, 1989.

Sasvári Rudolf: *Klasszikus magánnyomozástan* – Kiadta az Alfa Communication Kft., Budapest, 2000.

Dr. Agárdi Tamás – Dr. Iszály Mihály – Rohánszky Mihály – Sasvári Rudolf – Dr. Szövényi György – Dr. Szűcs György: *Magánnyomozók kézikönyve, A megfigyeléstől az üzleti hírszerzésig* – A kötetet Dr. Szabó László szerkesztette, kiadó: Credit Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.

Sasvári Rudolf: *A magánnyomozás helye, szerepe a gazdasági életben, és kapcsolata az üzleti hírszerzéssel* – Detektor Plusz, 2010. szeptember-október, 17. évfolyam 9-10. szám, 46-47. old.